

Tampereen ammattikorkeakoulu

AMMATILLINEN OPETTAJAKORKEAKOULU

Opettajankoulutuksen kehittämishanke

Verkko-opiskelu oppijan näkökulmasta

Veli-Matti Hietamäki
Tatjana Påfs
Tea Tammenpää
Timo Torppa

2008

TAMPEREEN AMMATTIKORKEAKOULU, AMMATILLINEN
OPETTAJAKORKEAKOULU

Verkko-opintojen soveltuvuus eri opiskelijaryhmille
sivumäärä 44 s + 9 liitesivua

Maaliskuu 2008

Avainsanat: verkko-opetus, kokemukset, kehittäminen

TIIVISTELMÄ:

Tämän kehityshankkeen tarkoituksena on kuvata eri oppilaitoksissa opiskelevien oppilaiden kokemuksia verkko-opinnoista. Työssä haetaan vastauksia mm. siihen, millaista vuorovaikutus on ollut ohjaajan sekä muiden oppilaiden välillä ja kokevatko oppilaat verkko-opetuksen perinteistä opetusta mielekkäämmäksi.

Aluksi käsitellään verkko-opintoihin liittyvää teoriaa. Teoriassa kuvataan verkko-opintojen nykytilaa sekä tällaiseen opetukseen liittyviä haasteita ja ongelmia. Lisäksi tarkastellaan ohjaajan eli tutorin roolia. Työn empiirinen osuus perustuu eri oppilaitoksissa toteutettuun kyselytutkimukseen. Tutkimuksessa opiskelijat vastasivat siihen, millaisia kokemuksia heillä oli verkko-opinnoista sekä pyydettiin heiltä mahdollisia kehittämisideoita.

Kaiken kaikkiaan näyttäisi siltä, että verkko-opetukseen liittyvät ongelmat ovat pääsääntöisesti samoja kuin perinteisessä opetuksessa. Vuorovaikutuksen määrä koettiin liian vähäiseksi, samoin ohjauksen määrä oli monien kohdalla puutteellista. Verkossa ongelmat saattavat kuitenkin tuntua isommilta kuin perinteisessä opetuksessa, koska kanssakäyminen tapahtuu virtuaalisesti. Ongelmatilanteissa vastausta ei myöskään aina saada heti ja opiskelu voi tilapäisesti keskeytyä ylitspääsemättömään ongelmaan.

SISÄLLYSLUETTELO:

1. YLEISTÄ VERKKO-OPINNOISTA	6
1.1 Työn tavoitteet.....	6
1.2. Aiheen valinnan perustelu ja merkityksen arviointi.....	7
2. VERKKO-OPISKELU JA -OPETUS TÄNÄÄN	7
2.1 Verkko-opiskelu ja yhteisöllisyys	9
2.2 Verkko-opiskelun eri foorumit.....	10
3. VERKKO-OPPIMISEN YLEISIMPIÄ ONGELMIA JA HAASTEITA	11
3.1 Tietokoneen käytön hallinta	11
3.2 Internetin käyttö verkko-opiskelussa.....	12
3.3 Päämääräsuuntautunut oppiminen ja itseohjautuvuus.....	12
3.4 Vapaus ja ajankäyttö	13
3.5 Viestintä ja vuorovaikutus.....	14
4. VERKKO-OPPIMISEN OHJAUS.....	16
4.1 Verkko-ohjaajan tehtävät	16
4.2 Verkko-ohjaamisen eri osa-alueet	17
4.3 Verkko-ohjauksen haasteita.....	20
5. EMPIIRINEN TUTKIMUS VERKKO-OPINTOJEN SOVELTUVUUDESTA ERI OPISKELIJARYHMILLE.....	20
5.1 Tutkimuksen toteutustapa ja tutkimusmenetelmät	21
5.1.1 Otoksen määrittäminen	21
5.1.2 Tutkimuksen luotettavuus ja tilastolliset menetelmät	21
5.1.3 Kyselylomakkeen rakenne	22
5.2 Taustatekijät	23
5.3 Yleistä verkko-opinnoista.....	24
5.3.1 Suoritetut verkkokurssit.....	24
5.3.2 Kiinnostus verkko-opintoihin	26
5.4 Kokemuksia verkko-opinnoista.....	27
5.4.1 Riittävät taidot.....	28
5.4.2 Perinteinen ja ryhmäopetus edelleen suosiossa.....	29
5.4.3 Oppimistavoitteiden saavuttaminen	30
5.4.4 Ajan löytyminen verkko-opinnoille.....	31
5.4.5 Vuorovaikutteisuus verkko-opiskelussa.....	32
5.4.6 Verkko-opintojen ohjaus.....	33
5.4.7 Verkko-opiskelun mielekkyys.....	35

5.5 Päädyin verkko-opintoihin seuraavista syistä	37
5.6 Vapaamuotoinen palaute	39
6. JOHTOPÄÄTÖKSET	41

LIITTEET

LIITE 1: Kehittämishankesuunnitelma

LIITE 2: Kyselylomake

KUVIOLUETTELO

Kuvio 1. Ikäjakauma	23
Kuvio 2. Verkko-opintoja suorittaneiden osallistumisprosentti, joilla siihen oli ollut mahdollisuus.	24
Kuvio 3. Kiinnostus verkko-opintoihin.....	26
Kuvio 4. Olivatko taitosi riittävät verkko-opiskeluun?	28
Kuvio 5. Opiskeletko mieluummin yksinomaan tahtiin kuin ohjatussa ryhmässä? .	29
Kuvio 6. Opiskeletko mieluummin perinteisesti kuin verkossa?	29
Kuvio 7. Koitko saavuttaneesi verkko-opiskelulle asetetut tavoitteet?.....	30
Kuvio 8. Tuottiko ajan löytäminen verkko-opinnoille hankaluuksia?.....	31
Kuvio 9. Oliko verkko-opiskelussa mielestäsi riittävästi vuorovaikutteisuutta muiden kanssa?.....	32
Kuvio 10. Oliko sinulla ohjaaja verkko-opinnoissa?	33
Kuvio 11. Saitko riittävästi ohjausta verkko-opintoihisi liittyen?.....	33
Kuvio 12. Saitko riittävästi opintoihin liittyvää palautetta?.....	34
Kuvio 13. Tulisiko verkko-opetukseen yhdistää lähiopetusta?.....	34
Kuvio 14. Koitko verkko-opiskelun mielekkääksi?	35
Kuvio 15. Naisten ja miesten näkemys verkko-opintojen mielekkyydestä.....	36

1. YLEISTÄ VERKKO-OPINNOISTA

Verkko-opinnot ovat yleistymässä oleva opiskelutapa, jonka suosio on kasvanut nopeassa tahdissa. Useilla oppilaitoksilla onkin jo varsin laaja valikoima eri aihepiirien kursseja ja verkko-opintoina voi tänä päivänä suorittaa mitä erilaisimpia aineita kuten kieliä, matematiikkaa, kasvatustieteitä, markkinointia.

Arvelemme, että verkko-opintojen merkitys tulee tulevaisuudessa kasvamaan, sillä ihmiset ovat halukkaita tekemään asioita yhä enemmän omaan tahtiinsa ajasta ja paikasta riippumatta. Selvää kuitenkin on, ettei tällainen opetusmuoto sovi kaikille, sillä verkko-opinnot poikkeavat monin tavoin perinteisestä opetuksesta. Esim. oppilaiden välinen vuorovaikutus on hyvin erilaista kuin perinteisessä opetuksessa. Poikkeuksellista on myös ajankäyttö ja sen hallinta; kun opinnot suoritetaan verkossa, se voidaan useimmiten tehdä täysin oman aikataulun mukaan. Kuulostaa helpolta, mutta tästä seuraa kuitenkin se, että opiskelijan onkin otettava itse enemmän vastuuta opinnoistaan, eivätkä kaikki pysty näin omatoimiseen opiskeluun.

Millaisia kokemuksia opiskelijoilla sitten on verkko-opinnoista? Osallistuvatko opiskelijat mieluummin verkko-opetukseen kuin perinteiseen opetukseen? Entä miten he ovat kokeneet vuorovaikutuksen ohjaajan ja muiden oppilaiden kanssa? Ovatko opinnot mahdollisesti nopeutuneet? Onko opiskelijoiden ollut vaikea löytää aikaa tähän? Muun muassa näitä kysymyksiä tulemme tarkastelemaan tässä työssä.

1.1 Työn tavoitteet

Tämän työn tavoitteena on *kartoittaa opiskelijoiden kokemuksia verkko-opinnoista sekä näiden pohjalta tuoda esiin mahdollisia kehittämiskohteita verkko-opetukseen*. Työ koostuu sekä teoriaosuudesta, että empiirisestä tutkimuksesta. Teoriaosassa kuvataan aluksi verkko-opetuksen nykytilaa. Sen jälkeen tarkastellaan millaisia ongelmia ja haasteita verkko-opetukseen liittyy sekä pohditaan tutorin, eli verkko-ohjaajan roolia.

Empiirisessä tutkimuksessamme tarkastellaan muun muassa oppilaiden kokemuksia verkko-opinnoista sekä verkko-opetuksen ongelmia, joita oppilailla on esiintynyt. Ovatko ongelmat yhä samoja, joita verkko-opiskelussa oli aikaisemmin? Saatujen vastausten perusteella pyritään tuomaan esiin niitä asioita, joihin olisi syytä kiinnittää huomioita verkko-opintoja suunniteltaessa.

1.2. Aiheen valinnan perustelu ja merkityksen arviointi

Koemme verkko-opinnot ajankohtaiseksi aiheeksi, joten haluamme tarjota opettajien käyttöön taustatietoa oppilaiden näkemyksistä ko. asiasta. Työn tarkoituksena on *tarjota opettajille lisätietoa verkko-kurssien suunnitteluun* ja auttaa opettajaa välttymästä niiltä verkko-opintoihin liittyviltä sudenkuopilta, joita tutkimuksessamme ilmenee.

Aiheesta on tehty tutkimuksia aikaisemminkin, mutta alan ollessa nopeasti kehittyvä, saattavat tutkimukset joiltain osin vanheta nopeastikin. Koemme, että on tärkeä päivittää tietoja säännöllisin väliajoin sekä kerätä jatkuvasti tietoa oppilaiden verkko-opintoihin liittyvistä kokemuksista. Tietojen perusteella voidaan laatia esim. kehityskohteita sekä seurata, että tapahtuuko niissä edistymistä. Tämä työ soveltuu mielestämme verkko-opintoja suunnittelevan opettajan taustatiedoksi sekä yhtäläillä myös apuvälineeksi verkko-opintojen suunnitteluun.

2. VERKKO-OPISKELU JA -OPETUS TÄNÄÄN

Tässä kappaleessa esitellään verkko-opetusta koskevaa teoria- ja tutkimustietoa. Aluksi tehdään yleiskatsaus verkko-opiskeluun siten, että lukijalle muodostuu käsitys verkko-opiskelusta ja siihen liittyvistä pedagogisista kysymyksistä.

Tieto- ja viestintäteknologian käyttö on yleistynyt oppimisen tukena; erityisesti Internetin välityksellä tapahtuva verkko-oppiminen on lisääntynyt viime vuosina. Verkko-oppimisen pedagogiset tavoitteet pohjautuvat yleensä uusiin, sosiokognitiivisiin oppimisen malleihin. Uudet pedagogiset mallit vastaavat omalta osaltaan tieto- tai tietämysyhteiskunnan elämiselle ja työnteolle asettamiin haasteisiin, jossa tieto ja sen kehittäminen on sosiaalisen ja taloudellisen kehityksen tärkein resurssi ja jossa työtoimintaa luonnehtii yhä voimakkaammin jaettu asiantun-

tijuus ja verkostoituneet toimintamallit. (Yhteisöllisen verkko-oppimisen rakenteita, Helsingin yliopiston avoimen yliopiston julkaisusarja 1/2005, Yliopistopaino, s.7)

Tuloksellinen toiminta avoimissa ja interaktiivisissa organisaatioissa ja yhteisöissä edellyttää tiedon itsenäisen etsinnän ja kehittämisen sekä oman ajatteluprosessin säätelyn taitoja. Yksilöiden on pystyttävä ratkaisemaan monimutkaisia ongelmia nojautumalla yhteisölliseen toimintaan muiden kanssa ja toimimalla erilaisissa asiantuntijoiden verkostoissa (Hakkarainen, Palonen, Paavola & Lehtinen 2004). Samaan aikaan on siis vaatimuksena olla itsenäinen ja itsenäiseen päätöksentekoon pystyvä, mutta toisaalta yhdessä toimiminen on myös hyvin tärkeää. Tällaisen toiminnan ehtoja huomioivien erilaisten pedagogisten mallien (esim. tutkiva oppiminen) myötä oppimistilanteita on alettu järjestää oppimisympäristöiksi, joissa ei huomioida vain itse oppijaa, vaan myös laajasti se ympäristö, jossa oppija toimii. Oppiminen voikin tapahtua nykyään varsin erilaisissa ympäristöissä. Työelämä asettaa erilaisia haasteita opiskelun järjestämiseksi siten, että se tapahtuu ehkä sujuvasti työn lomassa, häiritsemättä itse työtä. Näyttää siltä, että opiskelu verkossa tapahtuu niin monimuotoisissa ympäristöissä ja erilaisilla tavoilla, että jo ongelmakentän kartoitus ja jäsentäminen on hyvin haasteellista. Tässä kehittämistyössä on mahdollista tarkastella vain joitakin tyypillisimpiä ongelmia.

Virtuaalinen opiskelu, elektroninen oppiminen tai ns. e-learning on levinnyt laajasti viime vuosien aikana. Vahvimman teknologiahuuman laskiessa on huomattu, että teknistä välinettä tärkeämpää on verkko-oppimisen taustalla oleva huolellinen ja järkevä pedagoginen suunnittelu ja sitä seuraava toteutus. Varsinkin verkko-oppimisen alkuaikoina (ja ilmeisesti edelleenkin) saatettiin verkkoon ainoastaan viedä aikaisemmin perinteisessä opetuksessa käytetty materiaali sen enempää miettimättä soveltuuko se suoraan verkko-oppimiseen tai millaista oppimiseen ja pedagogiaan liittyvää ajattelua se edusti. Tällöin verkkoon yksinkertaisesti siirrettiin olemassa olevat toimintatavat ja materiaalit. Tällöin opetuksen laatu saattaa kärsiä. Aineisto ei ehkä palvelekaan monimuotoista opiskelua tai on jopa kokonaan siihen tarkoitukseen soveltumatonta. Verkko-oppimisen käytön laajentuessa myös pedagogisen suunnittelun merkitys kasvaa, koska pedagogiikan rooli ymmärretään yhä tärkeämmäksi (Yhteisöllisen verkko-oppimisen rakenteita, Helsingin yliopiston avoimen yliopiston julkaisusarja 1/2005, Yliopistopaino, s.7).

Verkko-opiskelu laajenee ja kehittyy nopeasti. Verkko-opiskeluun liittyvää materiaalia syntyy myös runsaasti, jopa niin, että voidaan puhua informaatiotulvasta. Tämä johtunee osaksi verkko-opiskelun forumin vaivattomuudesta; verkkoon on verraten helppoa tuottaa aineistoja ja verkossa on entuudestaan saatavilla suuri määrä erilaista tietoa. Verkko-opiskelun osalta tätä problematiikkaa voisi nimittää pedagogiseksi tiedon hallinnan ongelmaksi, joka kyllä ilmenee muussakin kuin verkko-opiskelussa. Koska verkossa oleva aineisto on eri tasoisesti tutkittua ja asteiltaan vaihtelevasti luotettavaa, tulisi tällaisen aineiston hyväksikäyttöön liittyvän tutkimuksen tapahtua terveellä kriittisellä asenteella.

2.1 Verkko-opiskelu ja yhteisöllisyys

Verkossa tapahtuva opiskelu voidaan toteuttaa erilaisissa ympäristöissä. Vaihtoehtoina ovat mm. yksilöllisesti etäopiskeluna tapahtuva verkko-opiskelu tai työpaikalla toteutettava yhteisöllinen opiskelu.

Tietokoneavusteiset erilaiset verkko-oppimisympäristöt ja niissä sovellettavat pedagogiset menetelmät muuttavat opiskelua. Oppimisen edellytykset ovat aivan erilaiset verrattuna perinteiseen opettajajohtoiseen opetukseen. Perinteisessä opetuksessa opettajan rooli on yleensä keskeinen, eikä opiskelijalta juurikaan vaadita itsesääntöisyyttä. Perinteisessä (luokkahuone) opetuksessa oppimisen tavoitteet ovat selkeät, konkreettiset ja yleensä opettajan asettamat. Sen sijaan verkko-oppimisessa opiskelijalla on ehkä enemmän vastuuta tavoitteiden asettamisesta ja niihin suuntautumisesta. Verkossa oppiminen ymmärretään tässä tutkimuksessa ideaalitalanteessa tiedonrakentamiseksi, jossa opiskelija osallistuu tietoa rakentavaan toimintaan; opiskelija ymmärretään aktiiviseksi toimijaksi sekä yksilönä että koko oppimisyhteisön tasolla.

Oppiminen voi siis tapahtua yksin tai ryhmässä, kuten edellä totesimme. Eräät tutkimukset osoittavat, että yhteisöllinen oppiminen tukee tehtäväsuuntautuneisuutta ja oppimismotivaatiota sekä antaa sosiaalista tukea opiskelijalle. On selvää, että verkko-opiskeluun voi liittyä mm. tietojärjestelmiin ja –välineisiin liittyviä ongelmia, jotka voidaan mahdollisesti ratkaista osana monijäsenistä oppimisyhteisöä. Sisällöllisesti ajatellen osallistuminen yhteisölliseen ja yhteiseen työskentelyyn, jonka päämääränä on kehittää opiskelijoiden omia ajatuksia,

vahvistaa opittavan aineksen ja siihen liittyvien käsitteiden oppimista ja mahdollistaa uuden tiedon tuottamisen, joka yhdistyy opiskelijan aikaisempaan tietoon (Yhteisöllisen verkko-oppimisen rakenteita, Helsingin yliopiston avoimen yliopiston julkaisusarja 1/2005, Yliopistopaino, s.11). Näyttää selvästi siltä, että verkossa työskentely ja opiskelu ovat toimintaan aktivoivaa ja auttaa opiskelijaa tiedon itsenäiseen rakentamiseen.

Ajateltaessa verkossa ja etäopiskeluna tapahtuvaa opiskelua voidaan todeta, että uudet avoimet oppimisympäristöt tarjoavat mahdollisuuden *itsesääntöisempään oppimiseen*, mutta tuovat mukaan myös *yhteisöllisen ulottuvuuden*, joka voi osoittautua haasteelliseksi joillekin opiskelijoille. Tällaiset opiskelijat ovat yleensä tottuneet opettajan *strukturoidaan ja ohjaamaan oppimisprosessiin eivätkä osaa toimia uudenlaisessa tilanteessa*. Oppilaalla saattaa tietyissä tilanteissa arkikielisesti sanoen ”mennä sormi suuhun”, kun pitäisi osata toimia tiiviiden ja mahdollisesti vaikeasti ymmärrettävien ohjeiden mukaisesti. Tarkasti ajatellen opettajahan on yhä olemassa, mutta hän on tilanteista riippuen ehkä vähemmän ”läsnä” kuin perinteisessä opetuksessa. Ongelma ei ole välttämättä oppilaiden kognitiivisessa taitotasossa, vaan hyvin suuri merkitys on *motivaatiolla ja sosioemotionaalisilla toiminnalla ja tulkinnoilla eli tunteilla ja asenteilla*. (Yhteisöllisen verkko-oppimisen rakenteita, Helsingin yliopiston avoimen yliopiston julkaisusarja 1/2005, Yliopistopaino, s.15) Edellä mainitut tekijät vaikuttavat ja ovat merkittäviä myös kaikessa tavallisessakin opiskelussa.

2.2 Verkko-opiskelun eri foorumit

Verkko-opiskelu tapahtuu varsin erilaisissa oppimisympäristöissä johtuen siitä, että verkko-opetusta tarjoavat varsin erilaiset opinahjot. Opiskelijoina niissä on valtava kirjo erilaisia ja eritasoisia verkko-opiskelijoita. Nopealla erilaisia verkko-opetusta tarjoavia tahoja koskevalla selvityksellä voidaan todeta, ettei opetuksen tarjonnasta ole puutetta. Verkko-opintoja tarjoavia yhteisöjä on kasvava määrä ja opiskelu voi tapahtua perusopinnoissa, ammattiopinnoissa, aikuiskoulutuksessa tai esimerkiksi työyhteisössä työn lomassa. Voitaneen todeta, että ympäristöt ovat huomattavan paljon moninaisemmat kuin perinteisessä opetuksessa, joka tapahtuu ns. lähiopetuksena.

3. VERKKO-OPPIMISEN YLEISIMPIÄ ONGELMIA JA HAASTEITA

Verkossa tapahtuva oppiminen tarjoaa runsaasti uudenlaisia mahdollisuuksia, mutta samalla verkko-oppiminen asettaa opiskelijalle kuitenkin myös haasteita erilaisten ongelmien ja vaikeuksien muodossa. Seuraavissa kappaleissa luodaan silmäys yleisimpiin verkko-oppimisen mukanaan tuomiin ongelmiin ja haasteisiin, sekä tuodaan esiin muutamia näkökulmia miten näihin haasteisiin voidaan vastata.

3.1 Tietokoneen käytön hallinta

Tietokoneiden nopea kehittyminen ja yleistyminen, sekä erityisesti Internetin läpimurto ovat tuoneet tietotekniikan osaksi oppimisen arkipäivää, ja näin ollen koululaiset ovat tulleet sinuiksi tietokoneen kanssa jo alaluokilla. Tietokoneiden nopea yleistyminen kouluissa ei kuitenkaan takaa sitä, että kaikilla opiskelijoilla olisi kotonaan käytössä samantasoiset koneet ja ohjelmat. Tietokoneiden käyttö voi siis asettaa opiskelijat eriarvoiseen asemaan sen vuoksi, että toisilla ovat laitteet ja ohjelmat käytössään ja toisilla taas ei. Tämän seikan ovat muuttamat oppilaitokset (esim. ammattikorkeakoulut ja yliopistot) jo huomanneet markkinoidessaan opiskelijoille omaa oppilaitostaan. Tuleville opiskelijoille tarjotaan esim. opiskelun ajaksi käyttöön omaa kannettavaa tietokonetta tai verkkoyhteyksiä.

Tietokoneiden käyttö opetuksessa jo alaluokilta alkaen koskee siis nykyajan koululaisia. Näin ei kuitenkaan ole ollut aina ja tämä nostaakin aikuisopiskelijat erityisasemaan kuin puhutaan verkko-oppimisympäristöistä. Aikuisopiskelijoista eivät kaikki ole tottuneita tietokoneiden käyttäjiä ja sen vuoksi tietokoneiden mukaan ottaminen opetukseen vaatiikin enemmän opettelua kuin nuorempien opiskelijoiden kanssa. Toki toiset aikuisopiskelijat voivat olla jo hyvinkin tottuneita tietokoneiden käyttäjiä, mutta toisilta voi puuttua tietokoneen käytön perustiedotkin. Jos tietokoneen käyttö on vierasta, niin silloin verkko-opintojen aloittaminen ja niihin perehtyminen vaatii aikuisopiskelijalta isoja ponnisteluja. On varmastikin outoa tottua esimerkiksi siihen, että opiskeltava aineisto on vain sähköisenä verkko-oppimisympäristössä, eikä perinteisinä kirjoina ja tehtävinä.

Kun edellä mainittuun lisätään vielä tiedon hankinta Internetistä sekä vaatimus osallistua verkko-oppimiseen sisällytetyille keskustelupalstoille, niin voi olla että

aikuisopiskelija tuntee omat taitonsa vajavaiseksi. Tämä taasen saattaa heijastua esimerkiksi huonona opiskelumotivaationa, ja täten asetetut oppimistavoitteet saattavat jäädä saavuttamatta.

3.2 Internetin käyttö verkko-opiskelussa

Verkko-oppimiseen liittyy olennaisesti Internet, jonka mielekäs ja tehokas hyödyntäminen opiskelussa vaatii tiedonhakumenetelmien hallintaa. Edellä mainittujen tiedonhakumenetelmien hallinta voi muodostua kuitenkin yhdeksi kompastuskiveksi oppijalle, jolla on vähän kokemuksia Internetistä. Tiedonhaku Internetistä vaatii kriittistä ajattelua, koska relevantin tiedon löytäminen ei ole aina kovinkaan helppoa. Internet sisältää paljon erilaista tietoa eri lähteistä ja tämän suuren tietomäärän joukosta oikean ja oikeaksi todistetun tiedon löytäminen vaatii tiedon hakijalta myös tiettyjä taitoja ja tietoja. Näihin taitoihin liittyy mm. se, että tiedon hakija käyttää Internetistä käyttämiään tietoja kuin muistakin lähteistä löytämiään tietoja, eli muistaa mainita lähdeviittaukset jne.

Lähteisiin liittyvänä yhtenä Internetin vaarana on myös se, että opiskelija käyttää lähteenään vain verkkoa, eikä näin ollen opi tuntemaan muita lähteitä. Tätä vaaraa voidaan Haasion (2001, 18.) mukaan estää sillä, että opetuksessa käytetään runsaasti erityyppisiä lähdemateriaaleja ja opiskelijoita velvoitetaan myös käyttämään erityyppisiä lähteitä.

Tietokoneen ja tietoverkkojen käyttöönotossa tulee opettajan rooli korostuneesti esille. Mm. Haasio ja Piukkula (2001) korostavat opettajan merkitystä ja motivoituneisuutta. Mikäli opettaja on motivoitunut Internetin käyttöön ja osaa ohjata oppilaitaan käyttämään verkkoa hallitusti ja kriittisesti, saavutetaan yleensä hyviä tuloksia. Tämä edellyttää kuitenkin runsaasti verkkotaitoja ja uudenlaista ajattelua opettajalta. (Haasio 2001, 11.)

3.3 Päämääräsuuntautunut oppiminen ja itseohjautuvuus

Riittämätön itseohjautuvuus saattaa muodostua verkko-opiskelun yhdeksi suurimmista kompastuskivistä. Kuten Haasio ja Piukkula (2001) ovat todenneet: ”Kaikki tietokoneavusteiset oppimismenetelmät vaativat suurta itseohjautuvuutta, ja

ennen kuin niitä voidaan hyödyntää opetuksessa täysipainoisesti, on oppijan kypsyystason ja itseohjautuvuuden oltava riittävä”. (Haasio 2001, 16.)

Opiskelijalla itseohjautuvuuden puute aiheuttaa verkko-opiskelussa sen, että opiskelija ei pysty ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan. Tämä taas aiheuttaa sen, että he vaativat enemmän opetuksellista tukea sekä ohjausta kuin hyvin itseohjautuvaan opiskeluun pystyvät opiskelijat. Tulee kuitenkin muistaa se, että ohjaus verkko-opiskelussa on aina tarpeen myös kokeneellakin opiskelijalla. (Lehtinen 1997, 15.)

Opiskeltaessa ryhmässä riittämättömän itseohjautuvuuden omaavasta opiskelijasta voi tulla ns. ”vapaamatkustaja”. Eli hän menee toisten ryhmäläisten mukana, mutta ei itse pysty tuottamaan tai etsimään uutta tietoa ja hänen opiskelustaan puuttuu tavoitteellisuus. Opiskeltaessa ryhmässä ohjaajan/opettajan voi olla vaikea huomata tällaista itseohjaavaan työskentelyyn kykenemätöntä opiskelijaa. Opiskelijalla itsellään on siis suuri vastuu siitä, että hän pystyy pyytämään tarvitsemaansa ohjausta ja tukea verkko-opiskeluunsa.

Hieman yleistäen voidaan todeta, että verkko-oppiminen edellyttää vahvoja yksilöitä. Kuitenkaan aina verkko-oppijoissa tällaisia ei vahvoja yksilöitä ole tai sitten he eivät itse tunnista vahvuuksiaan. (Ohjaustaidot verkko-opetuksessa 2007.) Tällöin on tärkeää tiedostaa, että opiskelijoita ei itseohjautuvissa verkko-opinnoissakaan saa jättää heitteille. Jo verkko-opintoja suunniteltaessa tulee huomioida se, että niitä tulevat käyttämään eritasoiset opiskelijat ja peruslähtökohdat verkko-opinnoissa tulee olla mahdollisimman selkeitä. (Mäyrä 2001, 27.)

3.4 Vapaus ja ajankäyttö

Verkko-opiskelu ei ole sidottu yhtäläillä aikaan ja paikkaan kuin tavallinen luokkaopetus. Näin ollen voisikin ajatella, että verkko-opiskelussa ajankäyttö ei muodostu suureksikaan ongelmaksi tai haasteeksi. Kuitenkin oppijan tulee huomioida se, että verkko-opiskelukin vie aikaa ja opiskelu pitää aikatauluttaa ihan samalla tavalla kuin muunkinlainen opiskelu.

Pääsääntöisesti verkko-opiskelussa oppijan tulee itse pitää huolta siitä, että tehtävät ja harjoitukset tulevat tehdyksi. Tämä vaatii oppijalta aiemmassa kappaleessa käsitellyä itseohjautuvuutta sekä päämääräsuuntautunutta oppimista. Verkko-opiskelussa oppijalla on enemmän vapautta; oppimisprosessi ohjautuu omien valintojen kautta. Vaikka sanktiot (esim. tehtävien määrääjat) eivät ohjaa verkossa tapahtuvaa oppimista, niin huomioitavaa on että opettaja- ja suoritejohtoiseen opiskeluun totuneet verkko-opiskelijat odottavat kuitenkin vielä ulkoisesti kontrolloitua oppimista. Vapaus verkko-opiskelussa tarkoittaakin sitä, että oppiminen on ensisijaisesti osallistujan itsenäisten tai tuettujen valintojen määrittämää. (Ohjaustaidot verkko-opetuksessa 2007.)

Verkko-opiskelun ajankäyttöön liittyvät tutkimustulokset ovat osoittaneet, että etenkin aikuisopiskelijoilla on vaikeuksia löytää aikaa verkko-opinnoille. Tämä johtunee siitä, että myös perhe, työ ja omat harrastukset vaativat oman aikansa. Merkille pantavaa on myös se, että monesti verkko-opiskelu mielletään nopeaksi ja ehkä osittain helpoksikin tavaksi suorittaa jokin opintokokonaisuus, ja vasta aloitettuaan oppija tulee sen tosiseikan eteen että myös verkko-opinnot ovat työllistäviä ja huomattavan paljon aikaa vieviä. (kts. esimerkiksi Kajanne 2007 ja Lehtola 2003).

3.5 Viestintä ja vuorovaikutus

Yhteisöllisyyttä korostavien teorioiden mukaan oppimisen edellytyksenä pidetään vuorovaikutusta opiskelijoiden kesken. Mutta miten tuetaan yhteisöllistä oppimista silloin, kun oppijat eivät ole vuorovaikutuksessa kasvokkain, vaan teknologian välityksellä? (Siitonen & Valo 2007, 56.)

Osalla oppijoista saattaakin ilmetä vaikeuksia verkko-oppimisessa nimenomaan vuorovaikutukseen liittyen, sillä vuorovaikutuksen luonne on toisenlainen verrattuna perinteiseen luokka-oppimisessä tapahtuvaan vuorovaikutukseen. Verkkovuorovaikutuksessa ei ole normaaleja sosiaalisia vihjeitä, kuten esim. ilmeitä, eleitä tai liikkeitä. Verkkoviestinnässä pitää luoda keskustelukumppanista kuva kirjallisten vihjeiden ja tuotosten avulla.

Verkko-opintoja ensi kertaa suorittava opiskelija ei välttämättä heti hahmota verkossa tapahtuvan vuorovaikutuksen ja keskustelun keskeisyyttä verkko-opinnoissa. ”Nopeasti tärkeimpiin sisältöihin, suorituksiin ja arvosanaan tähtäävä oppija voi hahmottaa verkkokeskustelut lörpöttelynä ja ajanhukkana”. (Haasio ja Piukkula 2001, 31.) Verkko-opintoja suorittavien opiskelijoiden vuorovaikutus ja yhteistyö eivät olekaan itsestäänselvyksiä vaan vaativat paljon työtä. Jos esimerkiksi opettaja pyytää jokaista opiskelijaa kommentoimaan verkkokeskustelua kaksi kertaa, ei se vielä tarkoita sitä että verkko-oppimisessa olisi saatu aikaiseksi laadukasta yhteistyötä. Verkko-keskustelut tulevat helposti yksittäisiksi ja irrallisiksi keskusteluiksi, jotka seuraavat toinen toistaan. (Siitonen ja Valo 2007, 57.) Tämä saattaa heijastua tietynlaisena välinpitämättömyytenä niin, että opiskelija jää yksin oman kysymyksensä, ehdotuksensa tai kommenttinsa kanssa. (Matikainen 2003, 66.)

Mäyrä (2001, 30.) tuokin esiin sen, että opiskelijoita on erikseen ohjattava keskustelemaan kirjoittamiskulttuuriin. Verkkoviestinnässä tärkeää on opiskelijan kirjallinen tuotos ja se, että opiskelija saa tuotetuksi kirjallista tekstiä. Tämä voi aluksi tuottaa opiskelijoille ongelmia, sillä yleensä on totuttu siihen, että keskustelut käydään suullisesti. Kirjallisesti tuotetun tekstin on taas totuttu olevan valmiimpaa kuin suullisen puheen. (Mäyrä 2001, 30.) Tästä ajatuksesta pitäisi opiskelijoiden päästä pois ja heidän tulisi uskaltaa kirjoittaa verkkokeskusteluihin sen, mitä suullisestikin esimerkiksi luokkatilanteessa voisivat esittää.

Kuten edellisissä kappaleissa on tullut esille, korostuu verkko-opinnoissa vahvasti tekstipohjainen informaatio. Teknologian kehittyessä verkko-opintoihin tulee kuitenkin vielä vahvemmin mukaan auditiivisen ja visuaalisen viestintäkanavien käyttöä. Monipuolistuva teknologia lisääkin ryhmäviestinnän ja vuorovaikutuksen mahdollisuuksia sekä antaa lisää työkaluja erilaisille oppijoille (Siitonen ja Valo 2007, 60.)

4. VERKKO-OPPIMISEN OHJAUS

Verkko-opetuksen kehittymisen ja laajenemisen myötä opettajat joutuvat tänä päivänä kohtaamaan lähiopetustilanteissa monimuotoisempia ja -ulotteisempia haasteita aina opetuksen sisällöllisistä tekijöistä tekniseen neuvontaan asti. Opettajan roolin muuttuminen ja monimuotoistuminen ovat aiheuttaneet sen, että opettajuus ymmärretään hyvinkin laajasti. Opettaja nähdään mm. tutorina, ohjaajana, valmentajana ja opastajana, vain muutamia esimerkkejä mainitaksemme. Mannisenmäki (2003, 46) toteaa yhteenvedonomaaisesti, että verkossa toimivan opettajan/ohjaajan on oltava pedagoginen, sosiaalis-viestinnällinen, organisatorinen ja hallinnollinen sekä myös tietotekninen asiantuntija (Storti & Tulonen, 2005).

Verkko-opiskelussa opiskelijakeskeisyys, itseohjautuvuus ja vastuullisuus korostuvat. Näihin yhdistyvätkin luontevasti yhteistoiminnalliset työmenetelmät. Uusien oppimisnäkemysten mukaan onkin opettamisen sijasta siirrytty puhumaan oppimisen ohjaamisesta. Ohjaaminen on opettamista laaja-alaisempaa didaktista toimintaa. Opettajan rooli tiedonjakajana on siirtymässä entistä enemmän oppimisen ohjaajaksi, oppimisen tukijaksi, oppimisen solmukohtien avaajaksi ja oppimisprosessin käynnistäjäksi. Avainasemaan nousevatkin opiskelijan motivoituneisuus ja itseohjautuvuus.

4.1 Verkko-ohjaajan tehtävät

Verkko-opiskelun ohjaamiseen liittyy useita erilaisia käsitteitä. Näistä *tutor* on käsittääksemme yleisimmin käytetty nimike. Lehtinen & Jokinen (1996) määrittelevät ohjaukseen liittyviksi toimijoiksi myös avustajan (fasilitator), neuvonantajan (mentor) sekä ohjaajan (counselor).

Tutorin toiminta on hyvinkin laaja-alaista. Hänen toimintansa korostuu silloin, opiskelija työskentelee itsenäisesti erilaisten oppimismateriaalien avulla ja tekee oppimistehtäviä. Tutor neuvoo, ohjaa, tukee sekä seuraa opiskelijan edistymistä. Tutorointia voi tapahtua joko hyvinkin kapea-alaisesti (kurssi tutor) tai kokonaisvaltaisemmin. Tutor on sisällön asiantuntija sekä ohjauksen asiantuntija. Tutoroinnissa korostuu oppimisen avustaminen.

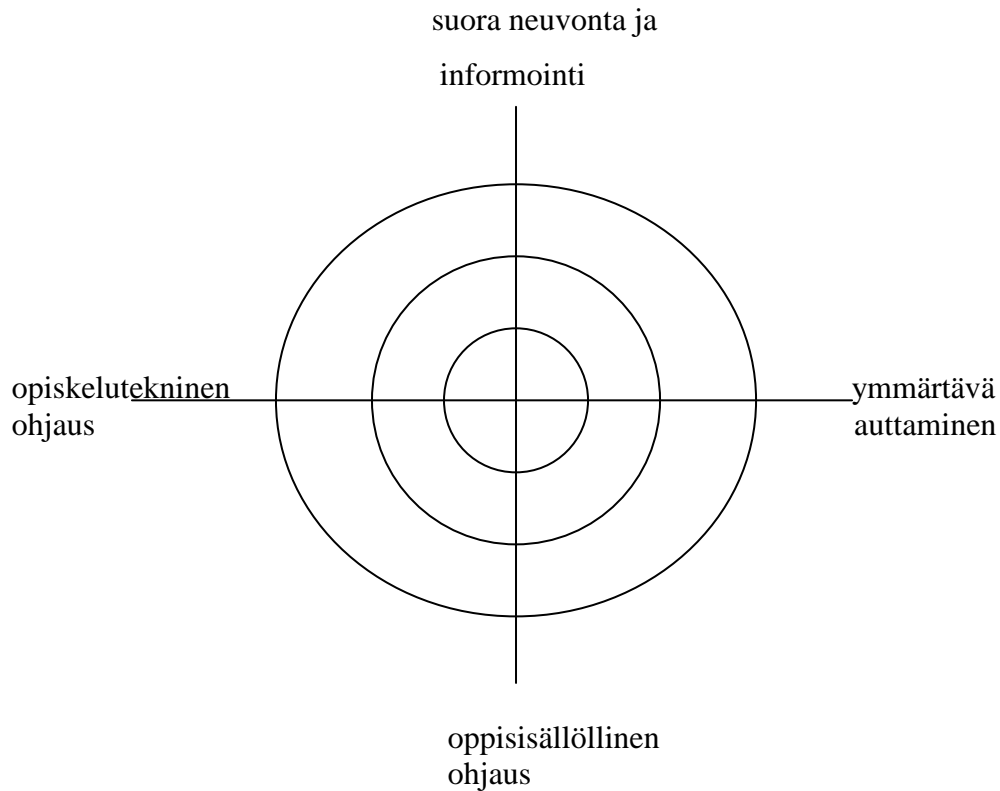
Lehtisen (1992) mukaan tutorointi perustuu konstruktivistiseen oppimiskäsitykseen. Konstruktivismissa tutoroinnin avulla ohjataan opiskelijaa hänen omassa opiskeluprosessissaan saavuttamaan asettamansa tavoitteet. Ohjausprosessi on tarkoitettu opiskelijan avuksi niin persoonallisessa, ammatillisessa kuin oppimistaitojen kehityksen mielessä. Tutorointi prosessina korostaa ohjauksen suunnitelmallisuutta ja kokonaisvaltaisuutta. Se ei ole mikään joukko irrallisia ja satunnaisia temppuja. Tutoroinnin perusajatuksena on yksilöllisyys ja luottamuksellisuus. Nämä saavutetaan epämuodollisella, positiivisella ja yhteistoimintaan kannustavalla oppimisilmapiirillä. Ohjaussuhde ei ole siis perinteinen opettaja-oppilas -suhde, vaan tasa-arvoisten ihmisten sosiaalinen vuorovaikutus- ja yhteistyösuhde.

Ohjausprosessissa tutorin rooli on tärkeä. Tutorin on keskityttävä oleellisiin tehtäviin, muutoin ohjaustehtävän hoitaminen ei toteudu tehokkaasti (resurssit, kustannukset, oppiminen). Tutorin rooli muodostuu monesta seikasta. Rooliin vaikuttavat mm. oppilaitoksen ohjausnäkemys, tutorin persoonallisuus, oppijoiden ongelmat sekä oppimisprosessin vaihe.

4.2 Verkko-ohjaamisen eri osa-alueet

Tutorointia tapahtuu niin yksilö- kuin myös ryhmätasolla. Sitä voidaan toteuttaa monimuoto-opiskelun eri vaiheissa (lähiopetus, etäopetus, itseopiskelu ja työssäoppiminen). Yksilötason ohjauksessa on erilaiset kysymykset ja ongelmat kuin ryhmätason ohjauksissa. Ohjausta voi tehdä opettaja (opettajatutorointi) tai opettajakollega (vertaistutorointi). Tutorointi on yläkäsite ohjausprosessissa tehtäville toiminnoille.

Lehtinen (1996) jakaa tutoroinnin eri perusosiin. Niitä ovat neuvonta, ymmärtävä auttaminen, oppimissisällöllinen ohjaus ja opiskelutekniikan ohjaus. Ohjaus voi tapahtua yksilötasolla, ryhmätasolla tai oppilaitostasolla. Samassa ohjauskeskustelussa saatetaan liukua nopeasti ja portaattomasti eri osa-alueilla tai tasoilla.

Kuva 1. Tutoroinnin neljä osa-aluetta. Sisimmällä alueella on oppilaitoskohtainen ohjaaminen, keskimmäisellä alueella ryhmätason ohjaaminen ja uloimmalla alueella yksilötason ohjaaminen (Lehtinen 1992).

Suorassa neuvonnassa ja informoinnissa tutor kertoo koulutuksen toteutukseen liittyviä tietoja. Tällaisia ovat esim. lähijaksojen ajat, perehtyminen oppimisympäristöön ja tehtävien palauttamisajat. (Lehtinen 1992).

Ymmärtävässä auttamisessa tutorin tehtävän on huomioida opiskelija ja hänen elämäntilanteensa. Opiskelijat voivat olla erilaisissa elämäntilanteissa ja heidän opiskelujensa toteutusta joudutaan miettimään yksilöllisesti. Ymmärtävää auttamista on esimerkiksi opiskelijan henkilökohtaisen ongelman tai perhesuhteiden huomioiminen. Tällaisissa tilanteissa tutor on aktiivinen kuuntelija, hiljainen ja empaattinen läsnäolija. Ohjaus tapahtuu epäsuoran auttamisen kautta, jolloin opiskelijaa ohjataan löytämään oma ratkaisunsa kyseisen ongelman selvittämiseksi (Lehtinen 1992).

Oppisisällöllinen ohjaus nousee monesti yleisimmäksi ohjausalueeksi, koska opiskelijat haluavat edetä opinnoissaan tavoitteidensa mukaisesti. Sisällöllisen ohjauksen tarve riippuu paljon opittavasta aiheesta, oppimisteoista, oppisisällöstä ja oppimisprosessin vaiheesta. Opetuksen didaktisilla järjestelyillä on myös vaikutusta ohjaukseen. Ohjauksella pyritään varmistamaan uuden oppimisen perusehtojen täyttyminen jokaisen opiskelijan osalta. Sisällöllisen tutoroinnin perusedellytyksinä nähdään motivoitunut opiskelija, jolla on riittävät asenteelliset, taidolliset ja sosiaaliset valmiudet opiskella uutta tietoa ja samalla rakentaa sitä jo vanhoille olemassa oleville tiedoille. Täten varmistutaan siitä, että opiskelija hyödyntää omat sisäiset resurssinsa maksimaalisesti uuden oppimisessa. Näillä kannustetaan myös opiskelijaa käyttämään hyväkseen kouluorganisaation ulkopuolisia, oppimista helpottavia resursseja (mm. kirjastot, verkot, tiedotusvälineet) (Lehtinen 1992).

Opiskeluteknisessä ohjauksessa valmennetaan opiskelijaa käyttämään oikeita opiskelutekniikoita asian opiskeluun huomioon ottaen omat lähtökohdat. Tällöin opiskelija tutustuu siihen, mitä oppiminen on ja millaisia oppimistyyliä esimerkiksi on. Lisäksi opiskelijassa kehitetään metakognitiivisia taitoja.

Eri osa-alueissa siis ohjataan opiskelijaa eri asioissa. Toinen ulottuvuus tutoroinnissa on tasot, joiden avulla erotetaan yksilö, pienryhmä ja koko oppilaitos. Koko oppilaitosta käsittävät tutorointitoimenpiteet ovat erilaisia kuin yksilötason toimenpiteet. Esimerkiksi informoinnissa ja suorassa neuvonnassa koko oppilaitoksen tasolla voidaan käsitellä vaikkapa koulun aloitukseen liittyvää tietoa. Ryhmätasolla tarkennetaan informaatiota esimerkiksi jonkin opintojakson aloitusajankohdasta ja yksilötasolla keskustelu tarkentuu. Tällöin voidaan vaikka keskustella opiskelijan kanssa sovittavasta oppinnäytteen ohjaamiseen liittyvästä tapaamisesta. Vastaavalla tavalla muillakin osa-alueilla löytyy kolme eri tasoa.

Tutoroinnin perimmäisenä ajatuksena on siis yhdessä oppiminen. Yhteistoiminnallisuus edistää oppimista, koska siinä voidaan harjoittaa mm. opettamalla oppimista, jaettua oppimista, kokemusvaraston levittämistä yhteiseksi hyväksi. Lisäksi yhteistoiminnallisuudessa tuetaan ja kannustetaan opiskelijakollegoita. Tutoroinnissa autetaan muodostamaan yhteistoiminnallisia pienryhmiä eli tiimejä.

4.3 Verkko-ohjauksen haasteita

Opettaja-ohjaajan rooli vuorovaikutuksen synnyttäjänä on keskeinen tarkasteltaessa ohjausta avoimissa, tietotekniikkaa hyödyntävissä oppimisympäristöissä. Perinteiset ja jo totutut toimintamallit eivät välttämättä toimi verkko-opiskelun ohjauksessa. Ohjausta pidetään osana opetusta, kun perinteisestä opettajakeskeisestä pedagogiikasta on siirrytty oppimisajatteluun, mikä on taasen oppijakeskeistä. Vaikuttavina tekijöinä ovat myös uusien oppimisympäristöjen sekä niiden eri muotojen kehittyminen ja näiden omaksuminen perinteisen opetuksen rinnalle. Oppijakeskeistä ajattelua ja ohjausta ei ole kuitenkaan resursoitu olennaiseksi osaksi koulutuksen rakenteita. Oppimisprosessi ydintoimintona on jäänyt ohueksi, taloudellisten tekijöiden puristuksiin. (Pasanen 2000.)

Tutoroinnin ja ohjauksen yhteensovittamisessa tai sen erottamisessa on tärkeää miettiä, mistä opiskelussa ja oppimisessa on kyse. Verkko-opiskelun kohdalla opiskelun ja oppimisen ohjaaminen liittyvät yhteen. Voidaan siis todeta, että kyse on sekä opiskelun että oppimisen ohjaamisesta. Yhtäällä kysymys on siis myös oppijassa tapahtuvista kognitiivisista prosesseista, jotka mahdollistavat tiedon ja taidon havaitsemisen, mieleen painamisen, soveltamisen ja ymmärtämisen. Toisaalla taas on kyse opiskelusta, eli oppijan ulkoisesti havaittavasta toiminnasta eli lukemisesta, kirjoittamisesta, verkkokeskusteluun osallistumisesta, harjoittelusta, tenteistä, jonka tavoitteena on oppiminen. (Manninen 2003.)

5. EMPIIRINEN TUTKIMUS VERKKO-OPINTOJEN SOVELTUVUUDESTA ERI OPISKELIJARYHMILLE

Empiirisessä tutkimuksessa tarkastellaan eri ikäisten ja eri oppilaitoksissa opiskelevien mielipiteitä ja kokemuksia verkko-opinnoista. *Hankkeen perusideana oli tutkia verkko-opintojen soveltuvuutta eri opiskelijaryhmille sekä selvittää verkko-opintojen mahdollisia ongelmakohtia.* Lisäksi kartoitetaan, minkä tyyllisiä aineita verkko-opinnoista kiinnostuneet opiskelijat haluaisivat verkossa opiskella. Opiskelijoiden mielipiteiden sekä kokemusten tietäminen verkko-opinnoista on tärkeää, sillä vastauksien perusteella oppilaitokset voivat miettiä omien verkko-

opintojen laajentamista tai monipuolistamista sekä pyrkiä parantamaan mahdollisia ongelmaksi havaittuja kohtia.

5.1 Tutkimuksen toteutustapa ja tutkimusmenetelmät

Tieteellinen tutkimus voi olla joko induktiivista tai deduktiivista päättelyä. Päättely on deduktiivinen, kun olemassa olevan teorian pohjalta tehdään hypoteeseja ja malleja, joiden toimivuutta testataan empiirisen havaintoaineiston perusteella. Induktiivinen päättely on kyseessä silloin, kun reaali maailman havainnoista muodostetaan yleistyksiä, hypoteeseja ja uusia teorioita. (Uusitalo 1991, 20 – 21.) Tämä työ on luonteeltaan induktiivista.

Tutkimus on luonteeltaan kvantitatiivinen ja tutkimusote deskriptiivis-analyttinen eli kuvaileva. Seuraavissa alaluvuissa käsitellään ensin otoksen määrittämistä, sitten tarkastellaan tutkimuksen luotettavuutta ja tilastollisia menetelmiä. Lopuksi käydään lyhyesti läpi kyselylomakkeen rakenne.

5.1.1 Otoksen määrittäminen

Empiirinen tutkimus toteutettiin loka-joulukuussa 2007. Haastattelulomakkeita jaettiin yhteensä n. 200 kpl. Otos koostui eri alojen opiskelijoista. Hyväksytyjä lomakkeita oli kaikkiaan 144 kpl ja vastausprosentti oli tällöin 72 %. Suuri vastausprosentti johtunee osittain siitä, että lomakkeet jaettiin pääsääntöisesti oppitunneilla, jolloin lähes kaikki kyselylomakkeen saaneet myös palauttivat sen.

5.1.2 Tutkimuksen luotettavuus ja tilastolliset menetelmät

Mittauksen *reliabiliteetti* tarkoittaa mittaustulosten toistettavuutta, jolloin tulos ei ole sattumanvarainen. Tällöin eri tutkija saisi samalla aineistolla ja tutkimusmenetelmillä saman tuloksen. Tutkimuksen reliabiliteetti on sitä parempi, mitä vähemmän sattuma vaikuttaa tutkimustuloksiin. Validiteetilla puolestaan tarkoitetaan tietojen pätevyyttä, eli mitataanko sitä mitä pitikin mitata. (Uusitalo 1991, 84 – 86.)

Tämän tutkimuksen osalta reliabiliteettia ja validiteettia on pyritty parantamaan kiinnittämällä erityistä huomiota kyselylomakkeen huolelliseen suunnitteluun, sillä

kenen tahansa on pystyttävä vastaamaan kysymyksiin ilman epäselvyyttä. Verkko-opetuksen ollessa kuitenkin nopeasti muuttuvaa, samankaltaisen tutkimuksen toistaminen myöhemmin saattaa johtaa erilaisiin tuloksiin.

Uusitalon (1991, 86) mukaan reliabiliteetti on pääsääntöisesti parempi karkeammalla kuin hyvin hienojakoisella mittauksella. Selkeyden vuoksi analysointivaiheessa onkin päädytty luokkien yhdistelyyn. Väittämät täysin erimieltä ja jokseenkin eri mieltä on liitetty yhteen samoin kuin kohdat jokseenkin samaa mieltä ja täysin samaa mieltä. En osaa sanoa -vastaukset (väittämien vaihtoehto 3) on jätetty kokonaan pois, koska niiden ei katsottu tuovan työlle minkäänlaista lisäarvoa. Lomakkeiden analysointivaiheessa käytetään siis kahta luokkaa viiden sijasta.

Haastattelulomakkeiden tulokset on analysoitu Excel-ohjelmalla. Käytäntönä oli, että ainoastaan väärin vastatut kysymykset hylättiin, mutta ei koko lomaketta. Yksi lomake hylättiin kokonaan, sillä sen täyttö oli jäänyt jostain syystä kesken.

5.1.3 Kyselylomakkeen rakenne

Kyselylomakkeen alkuun sijoitettiin saatekirje, jossa kerrottiin tutkimuksen tavoitteet ja pyrittiin innostamaan vastaajia. Varsinaisessa lomakkeessa oli viisi sivua ja kysymykset oli jaettu kolmeen eri aihealueeseen (ks. liite 1).

- Taustatiedot
- Yleistä tietoa verkko-opinnoista
- Kokemukset verkko-opinnoista

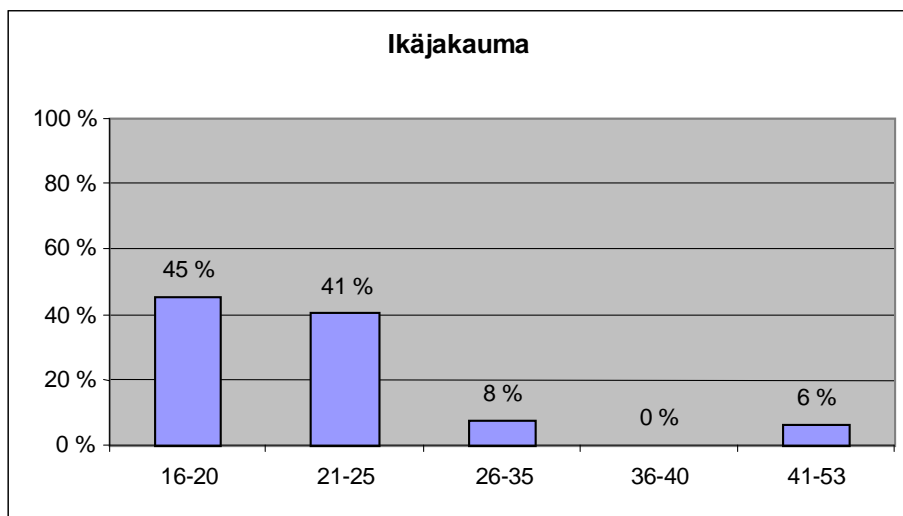
Ensimmäinen kysymysryhmä oli taustatekijät. Tämän ryhmän kysymyksillä kerättiin tietoa vastaajien sukupuolesta, iästä ja ammatista. Näiden tietojen avulla haluttiin löytää riippuvuutta muiden muuttujien kanssa.

Toisen osion kysymyksillä haettiin yleisiä tietoja verkko-opinnoista, esim. selvitettiin oliko vastaajalla internet yhteyttä, oliko hän kiinnostunut verkko-opinnoista, oliko hänellä ollut mahdollisuus osallistua verkko-opintoihin ja milloin hän oli niitä mahdollisesti suorittanut.

Kolmannessa ryhmässä kartoitettiin vastaajien kokemuksia verkko-opinnoista, esim. miksi he olivat päätyneet verkko-opintoihin tai oliko heillä esiintynyt opiskeluun tai tekniikkaan liittyviä ongelmia. Lisäksi vastaajien tuli arvioida mm. omien taitojen riittävyttä verkko-opintoihin, opiskeliko hän mieluummin perinteisesti kuin verkossa, tuottiko ajan löytäminen hankaluuksia, kokiko hän verkko-opinnot mielekkäiksi sekä millaiseksi hän oli kokenut verkko-opintojen vuorovaikutuksen ohjaajan ja opiskelijoiden kanssa.

Tämän osion avoimet kysymyskentät antoivat myös laajan mahdollisuuden verkko-opintojen ongelmien kartoittamiseen. Avoimia vastauksia pyrittiin vertaamaan muuhun tilastolliseen empiiriseen tutkimuksen tulokseen. Seuraavissa alakappaleissa esitellään tutkimuksen tulokset sekä esiin tulleet kehittämiskohteet.

5.2 Taustatekijät

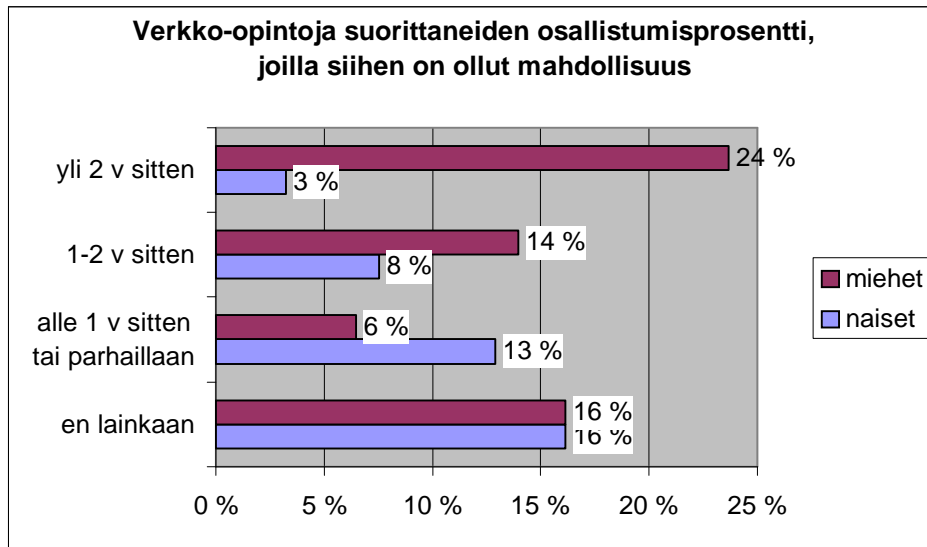

Kuvio 1. Ikäjakauma

Tutkimus toteutettiin pääasiassa ammatillisessa toisen asteen kouluissa sekä ammattikorkeakoulussa. Tästä johtuen vastaajista valtaosa, eli n. 86 % oli 16 – 25 -vuotiaita. Tarkemmat tulokset selviävät kuviosta 1.

Tästä johtuen myös 89 % vastaajista oli ammatiltaan opiskelijoita. Heistä naisten ja miesten osuus oli lähes yhtä suuri. Naisia oli 49 % ja miehiä 51 %.

5.3 Yleistä verkko-opinnoista

Kuvio 2. Verkko-opintoja suorittaneiden osallistumisprosentti, joilla siihen oli ollut mahdollisuus.

Lähes kaikilla vastaajilla, eli 98 prosentilla oli käytössään Internet. Myös suurimmalla osalla, eli 67 %:lla oli ollut mahdollisuus osallistua verkko-opintoihin. Heistä, joilla oli ollut mahdollisuus, lähes 70 % olikin suorittanut verkko-opintoja.

Miehet olivat suorittaneet verkko-opintoja hieman innokkaammin. Miehistä 60 % oli osallistunut verkko-opintoihin, kun naisten keskuudessa vastaava luku oli 40. Tarkemmat tiedot käyvät ilmi kuviosta 2.

5.3.1 Suoritetut verkkokurssit

Millaisille verkkokursseille vastaajat olivat sitten osallistuneet? Kurssitarjonta näytti vaihtelevan kovasti eri oppilaitoksissa. *Vaasan ammattiopiston* (jatkossa VAO) opiskelijoiden vastauksista kävi ilmi, että he olivat suorittaneet seuraavanlaisia kursseja;

- orientaatiokurssi
- kieliä
- excel-taulukkolaskentaa
- äidinkieltä
- Internetin käyttö ja hakukoneet sekä Internet palvelut -kurssin.

Vaasan ammattikorkeakoulun (VAMK) tarjonta näyttäisi olevan melko samantyyppinen, kun ammattiopiston, sillä VAMK:n oppilaat olivat suorittaneet mm. seuraavanlaisia:

- tietotekniikkaa
- lukion opintoja
- etiikan opintoja
- palkkakirjanpitoa
- ohjelmoinnin eri verkko-opintoja

Maanpuolustuskorkeakoulun (MPKK) lentolinjan vuosikurssien 91 ja 92 kadetit ovat sen sijaan suorittaneet hyvin erilaisia kursseja, kuin VAO:n ja VAMK:n oppilat. *Kadettikurssilla* oppilaat olivat suorittaneet mm:

- matematiikkaa
- fysiikkaa
- pedagogiikkaa
- johtajakoulutusta
- tiedonhaun kurssin
- johtamista

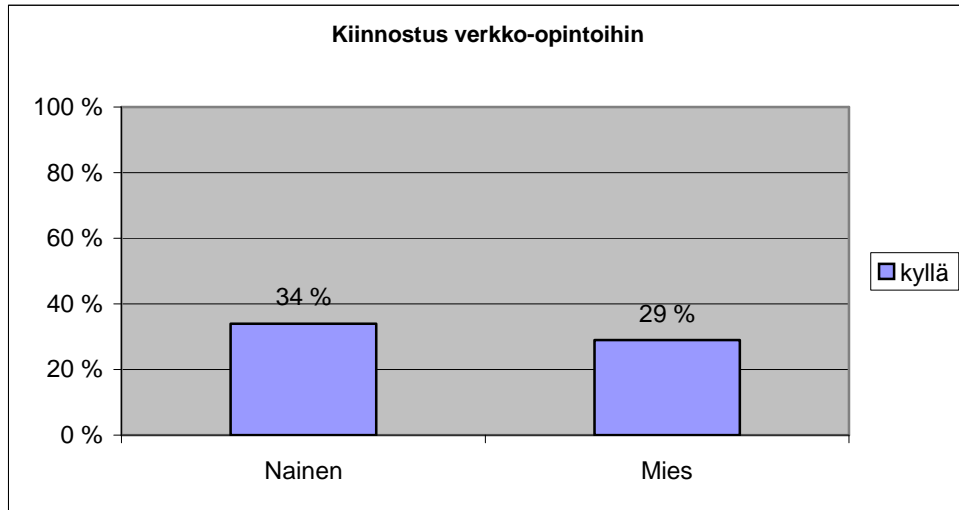
Myös muut Lentosotakoulussa työssä olevat olivat suorittaneet varsin monipuolisia verkko-opintoja;

- joukkueenjohtajakurssi
- matematiikkaa
- fysiikkaa
- aerodynamiikkaopintoja
- Euroopan unionin toimintarakennetta ja päätöksentekoa
- EU:n turvallisuuspoliittista ympäristöä
- Englannin ja ruotsin kieltä
- Osan pelastusjohtajakoulutuksesta

Lähiopetuksen määrä vaihteli suuresti, Osa kursseista oli sisältänyt lähiopetusta, ja osa ei. Lähiopetuksen määrä vaihteli 30 % 80 %:iin. Jotkut kurssit sisälsivät

muutaman tunnin pakollista lähiopetusta, kun taas joillain kursseilla se oli ollut vapaaehtoista.

5.3.2 Kiinnostus verkko-opintoihin

Kuvio 3. Kiinnostus verkko-opintoihin.

Aikaisemmin kappaleessa 5.3 totesimme, että miehet ovat osallistuneet verkkokursseille naisia aktiivisemmin. Sen sijaan naisten *kiinnostus* verkko-opintoja kohtaan on miehiä hieman suurempi. Kun 64 % vastaajista ilmoitti olevansa kiinnostunut verkko-opinnoista, heistä naisia oli 34 % ja miehiä 29 % (ks. kuvio 3).

Entä millaisia kursseja vastaajat olisivat sitten halukkaita suorittamaan? VAO:n vastauksissa tuli esiin varsin monia kiinnostavia aineita, kuten kieliä, tietotekniikkaan liittyviä aineita, äidinkieli, elokuva ja taideala, kaupalliset aineet, harvinaisemmat aineet kuten rock-musiikki tai siihen liittyvät aineet.

VAMK:n opiskelijat olivat maininneet mm. yrittäjyyden, yritysoikeuden sekä lakikurssit. Muut vastaajat olivat kirjoittaneet näin: ”*Sellaisia, missä lähiopetus ei välttämätön (tieto löytyy kirjasta/netistä/aineistosta)*”, ”*mitä tahansa, mikä vähentäisi koulussa istumista ja antaisi mahdollisuuden suurimmaksi osaksi*

itsenäiselle opiskelulle, ”miehellään lyhyitä ja sellaisia, mihin ei tarvitse hakea internetistä tietoa (se on loputon suo ja vie aikaa liikaa)”.

Lentolinjan kadetit puolestaan olivat listanneet heitä kiinnostavia aineita varsin monipuolisesti ja laidasta laitaan. He olisivat kiinnostuneita suorittamaan mm. perusopintoja/teoriaa, matemaattis-luonnontieteellisiä aineita, kieliä, historiaa, johtamista, taloustieteitä, psykologiaa, kielenhuoltoa sekä projekteja, jotka eivät vaadi lähiopetusta (ainakaan paljon). Muutama vastaaja oli myös sitä mieltä, että verkko-opintoina käy lähes mikä tahansa aihe, jota voi tehdä kotona. Näin luentojen määrää saataisiin vähennettyä. Tiivistettynä lainaamme erään vastaajan kommenttia; *”Kaikkea, jossa omatoimisuus ja itse tekeminen ratkaisevat tuloksen = lähiopetus vain tukeva”.*

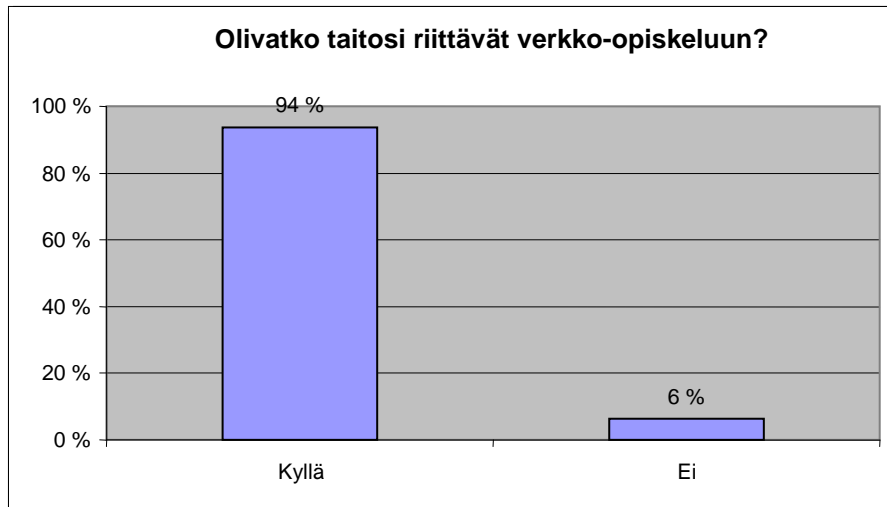
Muut Lentosotakoulussa kyselyyn vastanneet olivat kiinnostuneita lähinnä teoreettisista aineista, kuten matematiikasta, fysiikasta, valtiotieteistä sekä kielistä (joista perusteet tulee kuitenkin antaa lähiopetuksena). Lisäksi mainittiin maatalousalan opinnot, joita pitäisi olla mahdollisuus opiskella verkossa.

Kiinnostuksen kohteet näyttävät olevan niin moninaisia, että yksittäisiä aiheita on vaikea mainita. Sen sijaan voidaan todeta, että kiinnostusta tuntuu olevan lähes mihin tahansa aiheeseen, joka voidaan toteuttaa verkko-kurssina.

5.4 Kokemuksia verkko-opinnoista

Tässä osiossa analysoidaan kyselyyn vastanneiden kokemuksia sekä mielipiteitä liittyen verkossa tapahtuvaan opiskeluun. Kysymyksiin (11 kpl) vastattiin joko KYLLÄ tai EI, sen lisäksi osion viimeiseen kysymykseen oli mahdollista antaa sanallista palautetta. Palautteesta saatiin hyödyllistä tietoa liittyen mm. verkko-opiskelussa liittyviin ongelma-kohtiin. Sanallista palautetta käsitellään tämän kappaleen myöhemmissä osioissa.

5.4.1 Riittävät taidot

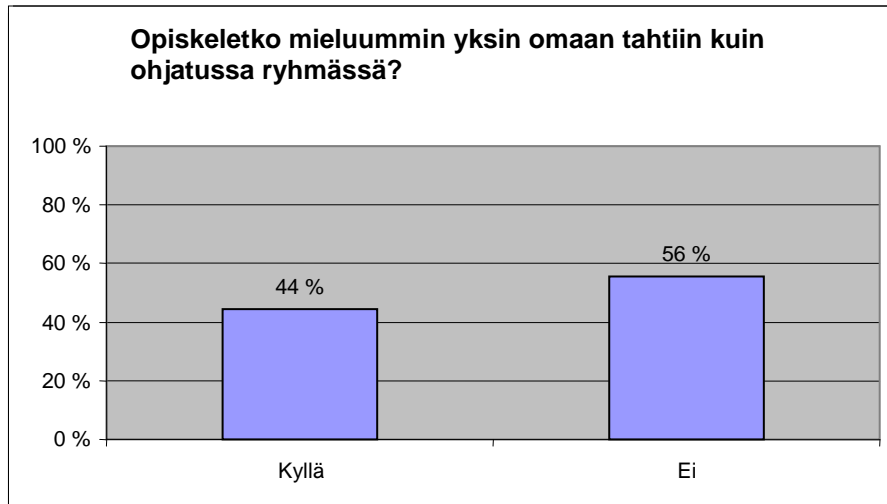

Kuvio 4. Olivatko taitosi riittävät verkko-opiskeluun?

Kuten kuvio 4 käy ilmi, lähestulkoon kaikki verkko-opintoja suorittaneista kokivat taitonsa riittäviksi verkko-opiskelun suorittamiseen. Myöskään naisten ja miesten välillä ei taidoissa ollut eroa kuin yhden prosenttiyksikön verran (naisista 96% ja miehistä 95% vastanneista kokivat taitonsa riittäviksi verkko-opiskeluun).

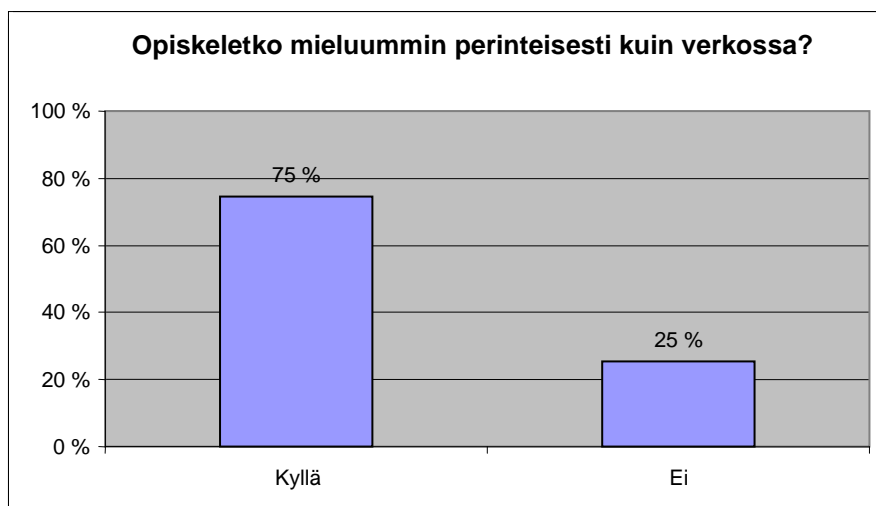
Näin ollen voidaan todeta, että tietotekniset taidot ovat opiskelijoilla nykyään jo niin hyvällä tasolla, etteivät ne muodostu verkko-opiskelua haittaavaksi tekijäksi. Riittävää verkko-opiskelun taitojen hallintaa edesauttaa myös se, että internetin käyttö on vastaajille tuttua, olihan kyselyyn vastanneista kolmea vastaajaa lukuun ottamatta kaikilla muilla kotonaan internet-yhteys.

5.4.2 Perinteinen ja ryhmäopetus edelleen suosiossa

Kuvio 5. Opiskeletko mieluummin yksin omaan tahtiin kuin ohjatussa ryhmässä?

Mielenkiintoista on havaita, että perinteinen ryhmässä tapahtuva opiskelu koetaan edelleen paremmaksi vaihtoehdoksi (ks. kuvio 5), joskin moni vastanneista kokee myös yksin tapahtuvan opiskelun mielekkääksi. Tällöin on kuitenkin opiskelijan itseohjautuvuus oltava hyvällä tasolla sekä päämääräsuuntautuneisuus riittävä, jotta opiskelu etenee suunnitellusti.

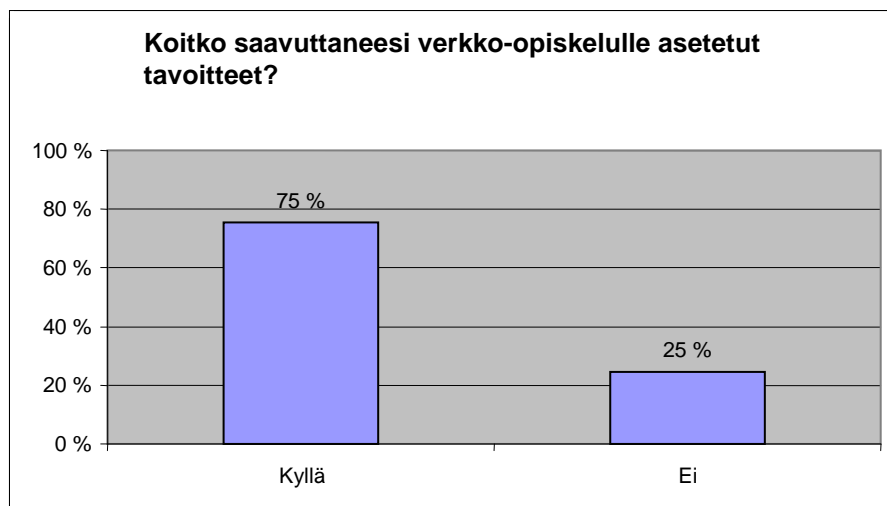

Kuvio 6. Opiskeletko mieluummin perinteisesti kuin verkossa?

Perinteinen opetusmalli on edelleen suosittua, sillä $\frac{3}{4}$ vastanneista koki perinteisen opetuksen edelleen paremmaksi vaihtoehdoksi verrattuna verkossa tapahtuvaan opiskeluun. Osasyynä on varmasti myös se, että verkossa tapahtuva opiskelu on vielä kuitenkin alkutaipaleellaan verrattuna perinteiseen opettajajohtoiseen, luokassa tai muussa fyysisessä oppimisympäristössä tapahtuvaan lähiopiskeluun. Perinteisen opetuksen yhtenä hyvänä puolena on kuitenkin opettajan taholta tuleva jatkuva ohjaus ja opastus, ja verkko-opiskelussahan yhtenä ongelmana koettiin nimenomaan riittämätön ohjaus ohjaajan taholta. Perinteistä opiskelua pidettiin myös tehokkaampana opiskelun muotona.

Arvelemme perinteisen opetuksen, sekä ryhmäopetuksen suuremman suosion johtuvan myös siitä, että suurin osa vastaajista oli alle 25 -vuotiaita ja opiskelu on heidän päätyö. Opiskeluun löytyy siis paremmin aikaa, kuin hieman vanhemmilla ja työssä käyvillä ihmisillä. Voidaan myös olettaa, että nuorilla opiskelijoilla ei motivaatio ole yhtä korkealla ja he kaipaavat vielä ”holhousta” ja tarkkaa ohjeistusta opintojen suhteen.

5.4.3 Oppimistavoitteiden saavuttaminen

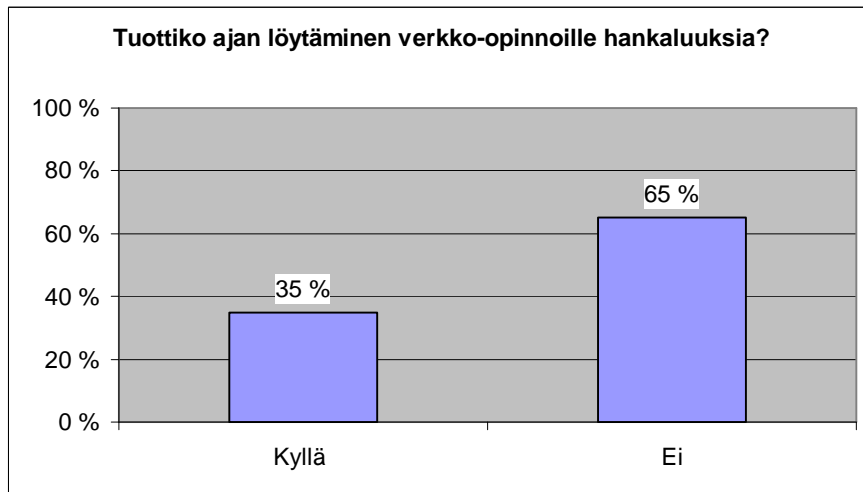

Kuvio 7. Koitko saavuttaneesi verkko-opiskelulle asetetut tavoitteet?

Kuviosta 7 käy ilmi, että vastaajista suurin osa koki saavuttaneensa verkko-opiskelulle asetetut oppimistavoitteet. Näin huolimatta siitä, että osa piti varsinaisten

verkkokurssien ja opetusjaksojen toteutusta huonona ja puutteellisesti valmisteltuna. Joko asetetut tavoitteet eivät olleet kovin vaativia, tai tavoitteena on ollut ainoastaan kurssille osallistuminen tai sen hyväksytysti suorittaminen.

5.4.4 Ajan löytäminen verkko-opinnoille

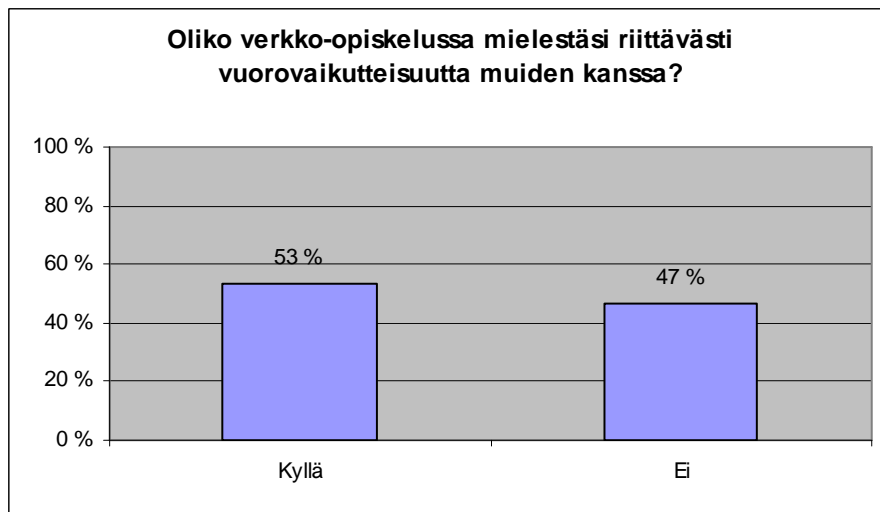

Kuvio 8. Tuottiko ajan löytäminen verkko-opinnoille hankaluuksia?

Yllä oleva kuvio osoittaa sen, että enemmistöllä vastaajista löytyi aikaa verkko-opinnoille. Positiivisena koettiin nimenomaan se, että opintoja sai suorittaa silloin, kun se itselle parhaiten sopi. Samoin opiskelijalla oli mahdollisuus suorittaa opintojaan omaan rauhalliseen tahtiin sekä myös ajankäytön suunnittelu helpottui verkko-opintojen myötä.

Toisaalta huonona seikkana eräs vastaaja koki sen, että normaalin lähiopetusta sisältäneen päivän päätteeksi joutui illan käyttämään verkko-opintoihin, jolloin se on luonnollisesti pois perheen tai ystävien kanssa vietetystä ajasta sekä harrastuksista. Huomioitavaa on myös se, että kyselyyn vastanneiden naisten ja miesten välillä ei ajan löytämisessä verkko-opinnoille ollut suuriakaan eroja.

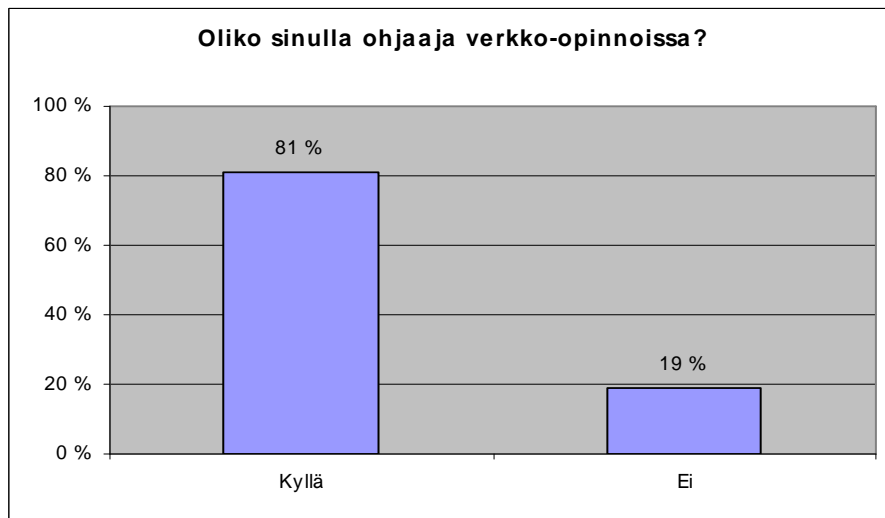
5.4.5 Vuorovaikutteisuus verkko-opiskelussa

Kuvio 9. Oliko verkko-opiskelussa mielestäsi riittävästi vuorovaikutteisuutta muiden kanssa?

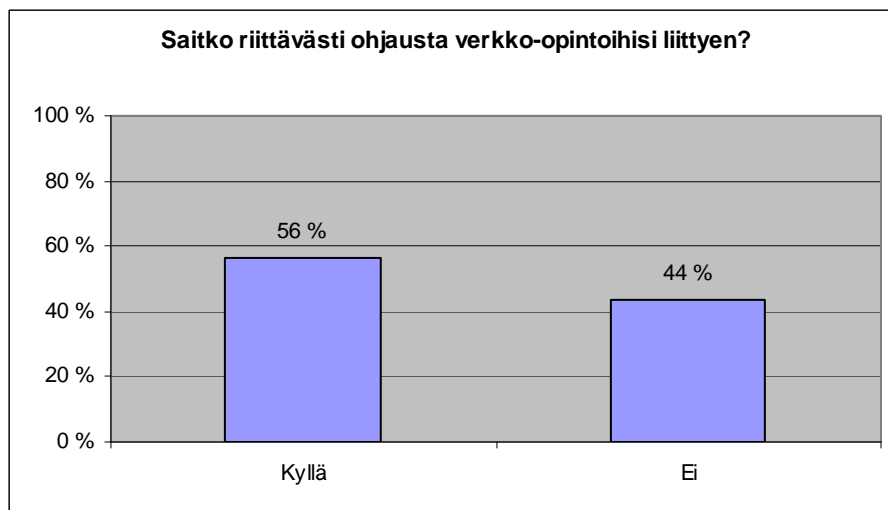
Verkko-opiskeluun liittyvän riittävän vuorovaikutteisuuden (muut opiskelijat/ohjaajat) suhteen vastaukset menivät melko tasan, enemmistön ollessa kuitenkin sitä mieltä, että vuorovaikutteisuutta oli tarpeeksi. Sinänsä mielenkiintoista on että tulos on näinkin tasan, sillä ohjaajan roolia/mukana oloa (tai pikemminkin sen puuttumista) verkko-opinnoissa kritisoihin sanallisissa vastauksissa. Täten voisi olettaa ohjaajan kanssa käydyn vuorovaikutuksen olleen vähäistä, mutta ilmeisesti vuorovaikutus muiden opiskelijoiden kanssa on sitten ollut aktiivisempaa?

5.4.6 Verkko-opintojen ohjaus

Kuvio 10. Oliko sinulla ohjaaja verkko-opinnoissa?

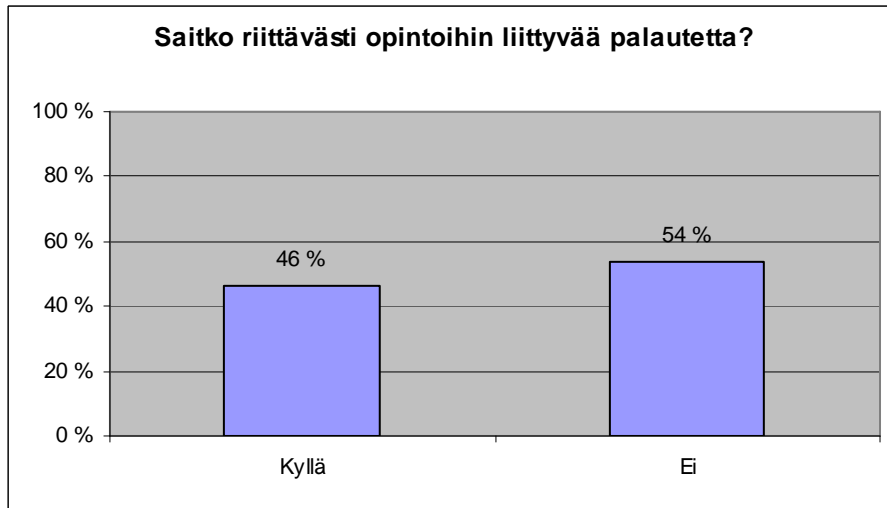
Valtaosalla vastanneista oli omissa verkko-opinnoissaan nimetty ohjaaja (ks. kuvio 10), joskin ohjaajan osallistuminen sekä ohjaus eivät olleet kaikkien vastaajien mielestä riittävää. Samoin tämän kysymyksen vastauksia tutkittaessa on syytä huomioida sellainen seikka, että kaikki vastaajat eivät välttämättä ole edes tiedostaneet että heillä on opinnoissaan myös nimetty ohjaaja.

Kuvio 11. Saitko riittävästi ohjausta verkko-opintoihisi liittyen?

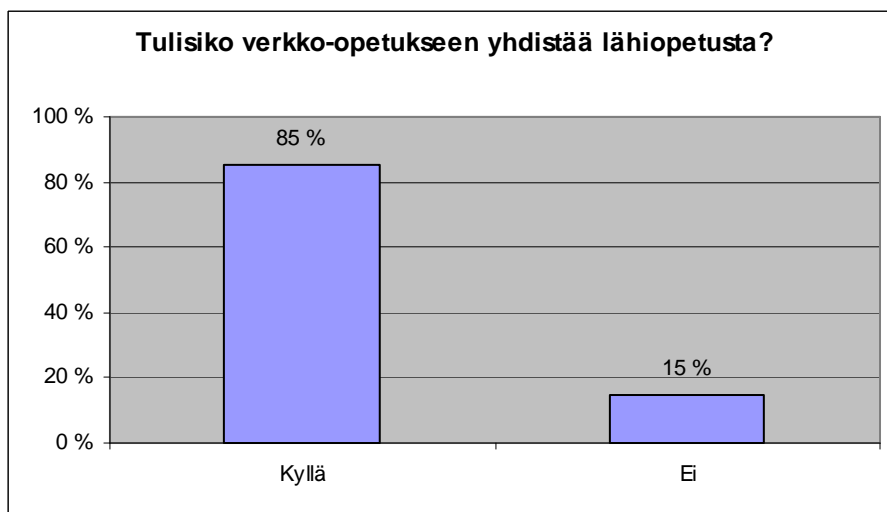
Verkko-opintoja suorittaneista yli puolet (56 %) koki saaneensa riittävästi ohjausta verkko-opinnoissa (ks. kuvio 11), mutta silti hyvin monessa sanallisessa vastauksessa tuli esiin juuri ohjauksen puute tai sen vähäisyys. Samoin ohjaajalta

toivottiin enemmän osallistumista mm. verkkokeskusteluihin, sekä myös ohjaajan tavoittaminen koettiin hankalaksi. Yleensäkin ohjaajalta toivottiin aktiivisempaa osallistumista ja läsnäoloa verkkokurssin aikana.

Kuvio 12. Saitko riittävästi opintoihin liittyvää palautetta?

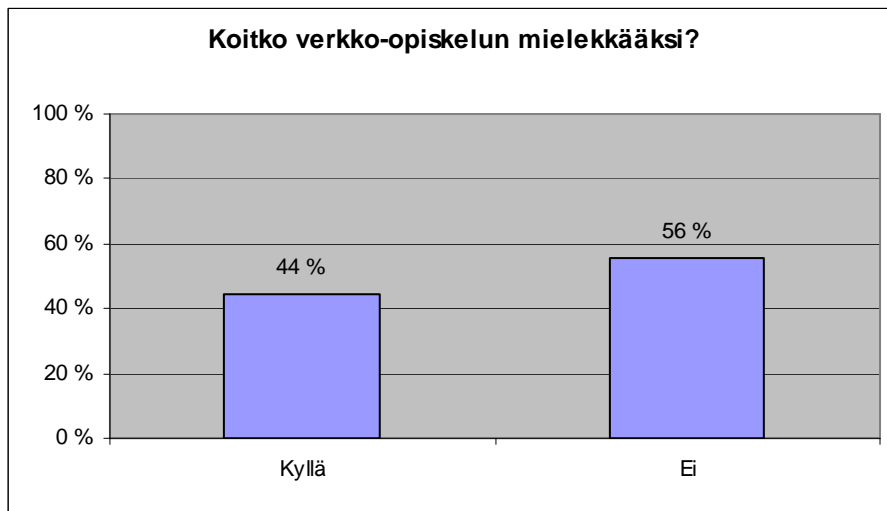
Ohjaajan antama palaute, tai paremminkin sen puute oli vastaajien mielestä yksi verkko-opintoja haitannut tekijä (ks. kuvio 12), ja hieman yli puolet vastanneista olikin sitä mieltä, että he eivät saaneet tarpeeksi palautetta verkko-opintojensa aikana. Osa taas sai palautetta ohjaajalta, mutta palaute tuli liian myöhään verkko-opintojen kannalta (eli opinnot olivat jo päättyneet). Näin ollen palautteen merkitys jäi vajavaiseksi.

Kuvio 13. Tulisiko verkko-opetukseen yhdistää lähiopetusta?

Vastanneista valtaosan (85 %) mielestä verkko-opetukseen tulisi yhdistää lähiopetusta. Verkkokurssin alussa annettu lähiopetus ja ohjaus osaltaan edesauttaisivat siirtymistä varsinaiseen verkko-opiskeluun, ja lähiopetuksen aikana myös opettajan/ohjaajan läsnäolo auttaisi mahdollisten verkko-opiskeluun liittyvien ongelmakohtien ratkaisemisessa.

5.4.7 Verkko-opiskelun mielekkyys

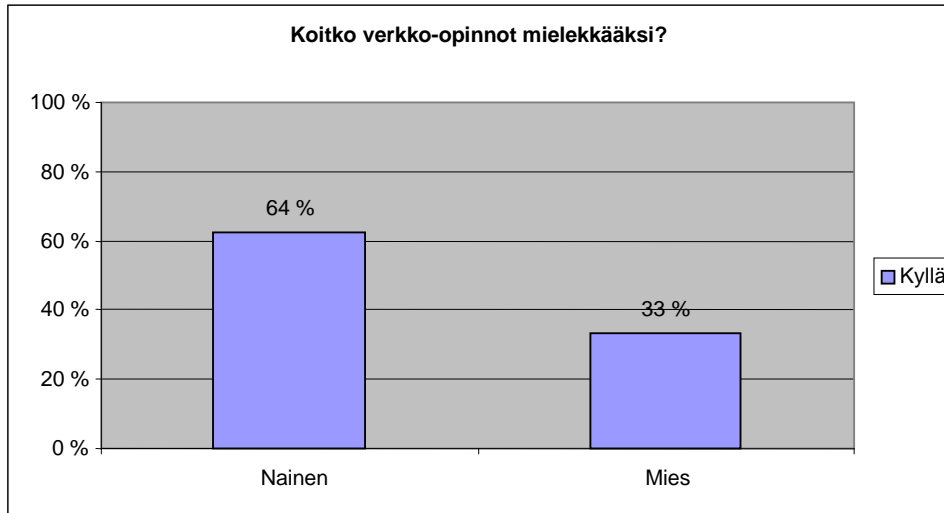

Kuvio 14. Koitko verkko-opiskelun mielekkääksi?

Enemmistö, eli vähän yli puolet (56 %) vastanneista ei kokenut verkko-opiskelua mielekkääksi (ks. kuvio 14). Mahdollisia syitä tällaiseen tulokseen on käsitelty osittain jo edellisissä kohdissa, joita olivat mm. verkko-opintojen ohjaukseen liittyvät ongelmat, palautteen puute tai sen vähäisyys, muutamien vastaajien mielestä tahti oli liian nopea, tehtävät olivat huonoja jne.

Toisaalta ne, jotka kokivat verkko-opiskelun mielekkääksi mainitsivat aukkovastauksissaan mm. seuraavia seikkoja:

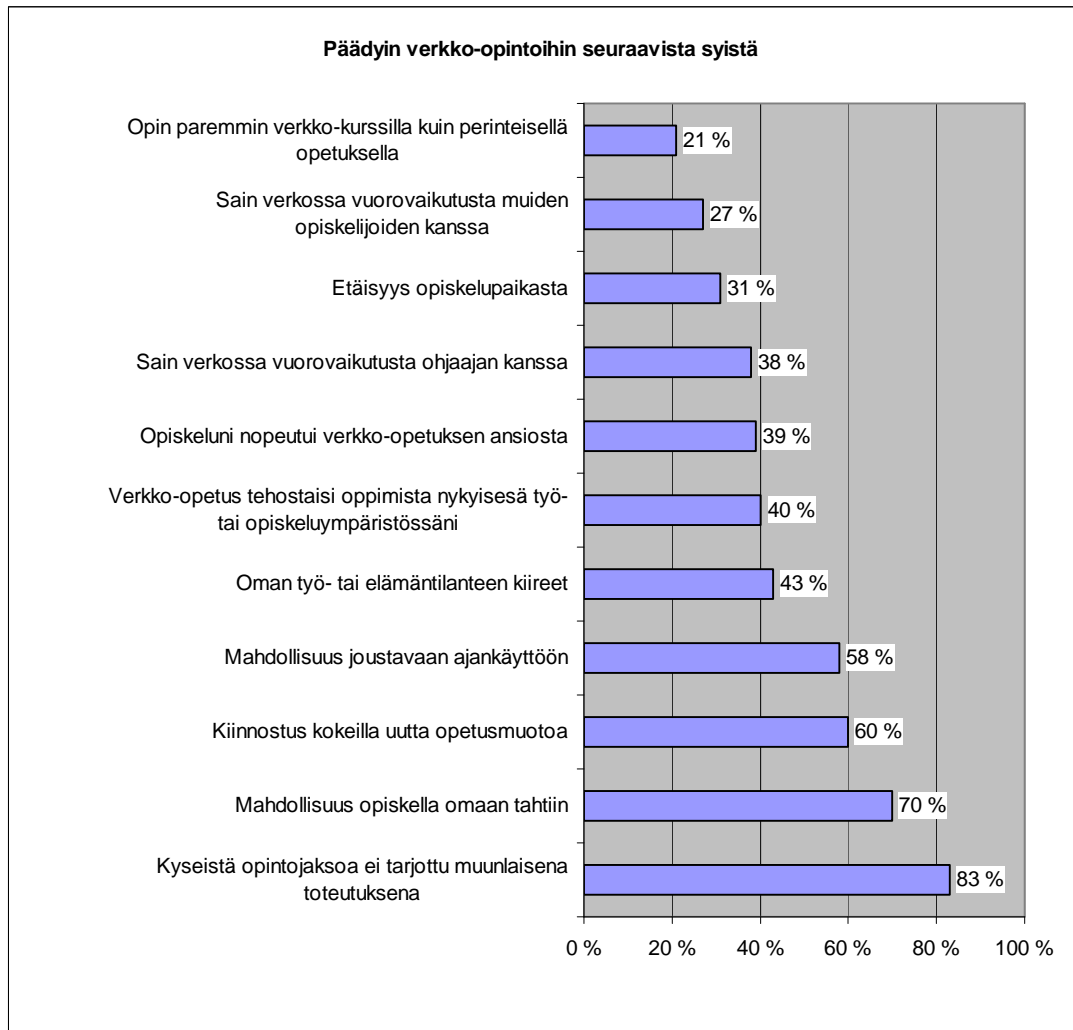
- Sai tehdä omaan tahtiin.
- Jäi enemmän omaa aikaa.
- Kun toteutus on hyvä, opiskelu etenee ja saa omaa harkintaa käyttäen edetä tehtävien parissa.
- Ei vaadi fyysistä läsnäoloa.
- Ajankäytön suunnittelu helpottui.

Kuvio 15. Naisten ja miesten näkemys verkko-opintojen mielekkyydestä.

Merkille pantavaa tässä verkko-opintojen mielekkyys –kysymyksen vastauksissa on kuitenkin se, että sukupuolten välillä oli huomattava ero verkko-opintojen mielekkääksi kokemisessa. Nimittäin selkeä enemmistö vastanneista naisista (64 %) koki verkko-opiskelun mielekkääksi, kun taas miehistä vain 33 % vastasi pitävänsä verkko-opiskelua mielekkäänä vaihtoehtona (ks. kuvio 15).

5.5 Päädyin verkko-opintoihin seuraavista syistä

Kuvio 16. Päädyin verkko-opintoihin seuraavista syistä.

Tässä osiossa tarkastellaan syitä siihen, miksi vastaajat ovat päätyneet verkko-opintoihin (ks. kuvio 16). Vastaajan tuli valita sopivin vaihtoehto asteikolla 1 – 5 (1 = täysin eri mieltä ja 5 = täysin samaa mieltä). Merkittävimmäksi syyksi (83 %) verkko-opintojen valintaan oli se, että kyseistä opintojaksoa ei ollut tarjolla muunlaisena toteutuksena. Toisena syynä oli mm. verkko-opiskelujen antama mahdollisuus opiskella omaan tahtiin (70 %) ja kolmantena nousi esiin kiinnostus kokeilla verkko-opiskelua uutena opetusmuotona (60 %). Myös ajan käytön joustavuus kyseisessä opiskelumuodossa nousi yhdeksi merkittävimmäksi syyksi (58 %).

Yllättävintä vastauksissa oli mielestämme se, että pienin arvo oli omien työ- tai elämäntilanteiden kiireiden vaikutus opiskelumuodon valintaan. Tänä hyvinkin hektisenä aikana, jolloin työelämä ja vapaa-aika ovat erityisen tarkkaan mitoitettuja, olisimme luulleet vastauksien painottuvan enemmän juuri tähän edellä mainittuun syyhyn. Toki joudumme tässä kohtaa huomioonottamaan kyselyymme vastanneiden keski-ään, joka painottuu ikävuosien 16 - 25 välille. Tämähän on iällisesti ja elämäntilanteellisesti aikaa, jolloin pääpaino on opiskelussa. Perheenperustaminen tapahtuu yleisesti ottaen opiskelujen päätyttyä ja työpaikan saannin jälkeen, joten tässä mielessä on hyvinkin oletettavaa vastausten pääpainon siirtyvään eniten kannatusta saaneeseen syyvaihtoehtoon.

Tarkasteltaessa vuorovaikutukseen liittyviä tekijöitä, 38 % vastaajista oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että oli saanut verkossa vuorovaikutusta ohjaajansa kanssa. Vastaavasti vain vajaa kolmannes (27 %) vastaajista oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että oli saanut vuorovaikutusta muiden oppilaiden kanssa. Tarkastellaan vielä kysymyksien ”*Sain verkossa vuorovaikutusta muiden opiskelijoiden kanssa*” ja ”*Saitko riittävästi ohjausta verkko-opintoihisi liittyen?*” tuloksia. Molemmat kohdat käsittelevät vuorovaikutuksen aihepiiriä kuitenkin siten, että ensimmäinen kuvio osoittaa vuorovaikutuksen, eikä vain pelkästään ohjauksen saamista opetuksessa. Vuorovaikutus voidaan nähdä laajempänä tekijänä, joka pitää sisällään myös ohjauksen.

Vuorovaikutusta sai mielestään riittävästi 27 % vastaajista ja ohjausta 56 % vastaajista. Vaikka kyselyn vastaukset ovat ensi näkemältä ristiriitaisia, eivät vastauksista voida suoraan päätellä, että viestinnällisen vuorovaikutuksen puute johtaisi ohjauksen puutteeseen. Ilmeisesti näin kuitenkin usein tapahtuu, mutta tässä yhteydessä suoraa korrelaatiota ei voida todentaa. Ongelmana on, että mikäli vuorovaikutus on vähäistä, kuten taulukot osoittavat, tulee entistä suurempia vaatimuksia sille, millaista tuo vuorovaikutus on – onko se riittävän ohjaavaa. Jälkimmäisen taulukon osalta ei tulekaan kiinnittää huomiota siihen, että enemmistö on mielestään saanut riittävästi ohjausta, vaan siihen, että kielteisesti vastanneiden määrä on suhteellisesti ottaen korkea. Yhteenvedona taulukoista voidaan todeta lyhyesti, että vuorovaikutus on hyvin selkeästi riittämätöntä, joka ilmenee myös ohjauksen riittämättömyytenä.

Huomioitavaa on myös se, että tulos on ristiriitainen aiemmin esitetyn kysymyksen ”*Oliko verkko-opiskelussa mielestäsi riittävästi vuorovaikutusta muiden kanssa*” (ks. kuvio 9). Tuon kysymyksen mukaan 53 % oli sitä mieltä, että oli saanut riittävästi vuorovaikutusta muiden kanssa. Tämä johtunee kysymysten erilaisesta asettelusta (ks. liite 1). Molempien kysymysten analysointi osoittaa kuitenkin selkeän puutteen vuorovaikutuksessa. Onhan käänteisesti katsottuna lukuisat vastaajat olleet sitä mieltä, että vuorovaikutusta on ollut liian vähän.

5.6 Vapaamuotoinen palaute

Sanallista palautetta tarkastellaan tässä erityisesti kahden viimeisen vapaamuotoisen vastausosion osalta. Vastausosiot olivat 1) Oliko sinulla opiskeluun liittyviä ongelmia verkko-opiskelussa, jos oli niin mitä? ja 2) Kehittämisehdotuksia verkko-opintojen suhteen.

Kuten aikaisemmin todettiin, sanallisen palautteen antoivat vain osa opiskelijoista. Voimme pyrkiä selvittämään mm. sitä, onko sanallinen palaute jollakin tavoin korreloiva tilastollisen tuloksen kanssa. Erityisesti voimme saada tarkempaa ja konkreettisempaa lisätietoa opiskelussa ilmenneistä ongelmista sekä kehitysideoista. Alla esimerkkejä sanallisesta palautteesta:

Viestintään ja vuorovaikutukseen liittyvää palautetta:

- Vaikka opiskelu tapahtuu verkossa, vuorovaikutus opiskelijoiden ja ohjaajien kanssa tulisi olla mahdollista riittävän usein (mikäli tarvetta).
- Selkeät ohjeet.
- Ensin pitää olla hyvä pohjatieto opiskeltavasta asiasta ennen verkko-opetusta, sitten ensimmäiset verkkotehtävät pitäisi tehdä ohjatusti.
- harkittava, minkä opetuksen sopii ja mihinkä ei. Lähiopetustuki tai esim. tarvittaessa mahdollisuus välittömään puhelinyhteyteen opettajan kanssa.
- Opettajan/ohjaajan tulisi sitoutua paremmin verkkokurssiin ja vastata mahdollisiin kysymyksiin nopeasti. Myös ohjelmistoalustan / portaalin toimivuuteen, luotettavuuteen ja helppokäyttöisyyteen tulisi panostaa kunnolla.
- Riittävä perehdyttäminen verkko-opintojen mahdollistamiin vuorovaikutus ym. keinoihin on tärkeää. Verkko-opinisympäristön hyvä hallitseminen tekee opiskelusta huomattavasti mielekkäämpää.

- Tavoitteet määriteltävä selkeästi. Tiedon perillemeno varmistettava lähiopetusjaksolla.
- Henkilöstön tulee olla kiinnostunut aiheesta, jotta syntyy aitoa keskustelua.
- Moodleen reaaliaikainen chat. Forumista et saa kontaktia muihin opiskelijoihin/opettajaan. Opettajien pitää olla vahvasti mukana keskusteluissa.
- ohjeistus kunnolliseksi
- vuorovaikutus tärkeää muiden oppilaiden kanssa ja vuorovaikutusta pitäisi olla enemmän
- vuorovaikutusta lisää
- palautus ongelmana
- ohjeistukseen panostusta
- ohjeistus vajavaista

Viestintään ja ohjaukseen liittyvä sanallista palautetta:

- Ohjaajien ja opiskelijoiden välinen kanssakäyminen oli erittäin minimaalista kurssin aikana. Opiskelun aikana heränneet kysymykset jäivät turhaan roikkumaan ilman vastauksia, mikä häytti opiskelua huomattavasti.
- Lähinnä epäselvyys mitä pitää tehdä. Tieto ja tehtävät välillä liian monen polun takana. Verkossa olevat tehtävät oltava todella selkeitä.
- Sekava merkistö.
- Lähiopetukseen tottuneena motivointi oli vaikeaa.
- Epäselvät tehtävänannot ja tehtävät piti tehdä lähinnä vapaa-ajalla. Omat atk-aidot tuottivat myös ongelmia.
- Välillä ei oikein saanut yhteyttä ohjaajiin.
- Ei ollut mahdollisuutta kysyä opettajalta reaaliajassa. Tällöin ylitsepäsemätön ongelma keskeyttää opiskelun.
- Jos tehtävänanto oli epäselvä, ei voinut kysyä heti opettajalta, mitä tehtävässä haettiin.
- enemmän tietoa ja tarjontaa
- vuorovaikutusta lisää
- palautus ongelmana
- ohjeistukseen panostusta
- tiedon löytäminen ongelmallista
- perinteinen opetus auttaa keskittymään paremmin
- ohjeistus vajavaista

Ohjelmisto-ongelmiin liittyvää palautetta:

- Ohjelmistojen täytyisi olla hyvin kehittyneitä. Esim. jos tämä kysely olisi tietokoneella, pitäisi päästä jouhevasti kysymyksestä toiseen, eikä hyppiä enter- ja space- nappeja rämpyttäen oikeille viivoille joihin vastata.
- Opettajan/ohjaajan tulisi sitoutua paremmin verkkokurssiin ja vastata mahdollisiin kysymyksiin nopeasti. Myös ohjelmistoalustan / portaalin toimivuuteen, luotettavuuteen ja helppokäyttöisyyteen tulisi panostaa kunnolla.

- Jos kurssin ylipäätään suorittaa verkossa, oman sekä koulun välinen ohjelmien toimivuus olisi tarkistettava että toimii (on turhauttavaa käyttää aikaa pelkästään selvittämiseen, miten saa ohjelmat toimimaan, kun sen energian voisi käyttää opiskeluun).

Muu palaute:

- Koulutusportaali (PV) periaatteessa tosi hyvä, mutta silti sen hyödynnettävyys kyseenalainen. Ongelmia ei ole järjestelmässä vaan asenteessa, että opiskelulle on annettava aikaa ja annettava vastuuta opiskelijalle.
- Ensin pitää olla hyvä pohjatieto opiskeltavasta asiasta ennen verkko-opetusta, sitten ensimmäiset verkkotehtävät pitäisi tehdä ohjatusti.
- välietappeja halutaan
- helpompia tehtäviä aluksi
- enemmän tietoa ja tarjontaa
- tiedon löytäminen ongelmallista
- helpot ja yksinkertaiset kurssit ok
- omatahtisuus ok
- ei meluhaittaa
- perinteinen opetus auttaa keskittymään paremmin
- itsenäinen opiskelu ok
- voi opiskella kotonakin

6. JOHTOPÄÄTÖKSET

Olemme edellä kuvanneet, että verkko-opiskelun ongelmat ovat vuorovaikutuksen ongelmia, mutta esitämme myös teesinä, että verkko-opiskelussa ongelmat tuntuvat moninkertaistuvaa. Tarkasteltaessa viimeksi esitettyjä sanallisia palautteita voidaan todeta, että vastaukset muodostavat melko hajanaisen ja monisyisen ongelmien kentän. On lähes mahdotonta muodostaa kaikista vastauksista selkeitä ryhmiä, sillä vastaukset osoittavat ongelmien päällekkäisyyttä ja liitännäisyyttä. On selvää, että ohjelmisto-ongelmia kuvaavat vastaukset saattavat liittyä vuorovaikutuksen tai ohjauksen ongelmiin, mutta voivat olla myös täysin itsenäisesti ilmeneviä oppimista estäviä tekijöitä. Samoin esimerkiksi vastaajan kaivatessa aluksi helpompia tehtäviä ajatuksena on saattanut olla ensinnäkin osoittaa kritiikkiä kurssin suunnittelua ja ohjausta silmälläpitäen, mutta toiseksi kyse saattoi vastaajan kohdalla olla myös siitä, ettei hän ollut tottunut itsenäiseen ja omaehtoiseen oppimiseen – rakentamaan itse omaa oppimistaan.

Sanallisen palautteen useat vastaukset eivät siis ole luokiteltavissa ja ryhmiteltävissä yhden tekijän alle. Tätä luokitteluakin tärkeämpänä näemme kuitenkin mahdollisuuden yhdistää vastauksia ja vastausten ongelmatilanteita toisiinsa. Jokainen vastaaja toimii verkko-opinnoissa vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Edellä kuvatut vuorovaikutuksen ongelmat kumuloituvat siis muiden satunnaisesti ilmenevien ongelmien kanssa. On siis ilmeistä, että satunnaisesti, mitä satunnaisuuden esiintymistiheyttä tai todennäköisyyttä emme kuitenkaan voi tutkimuksessamme osoittaa, oppilaat kohtaavat ns. moni-ongelmallisia tilanteita, jotka turhauttavat tai estävät oppimista. Tällainen oppilas toteaa helposti kurssin päätteeksi, että oppisi paremmin tavanomaisessa luokkamuotoisessa opiskelussa.

Sanalliset palautteet antavat yllättävän selkeästi kuvan siitä, että verkko-opiskeluun liittyy huomattavia viestinnällisiä ja oppimista vaikeuttavia ohjauksen ongelmia. Useiden vastausten sisältönä on samankaltainen näkemys siitä, ettei verkko-opiskelua ole ohjattu tarpeeksi ja/tai sitten ohjaukseen liittyy laadullisia ongelmia. Vastausten lyhyestä muodosta johtuen kaikista vastauksista ei voida päätellä ongelman tarkempaa luonnetta, mutta ryhmämme kiteyttää annettujen vastausten perusteella seuraavia verkko-opetuksen viestinnällisiä ja opetuksen ohjaamiseen liittyviä ongelmia:

- 1) Verkko-opiskelun viestintä on korostuneesti tärkeässä asemassa. Opiskelun ohjeistus tulee voida toteuttaa erittäin selkeästi.
- 2) Opiskelijoiden kanssakäyminen ja yhteydenpito opettajiin tai toisiin oppilaisiin on verkko-opiskelijalle ensiarvoisen tärkeää.
- 3) viestinnän ja vuorovaikutuksen ongelmat saavat verkko-opiskelussa moninkertaisen merkityksen, koska opiskelun eteneminen voi jopa kokonaan keskeytyä näiden ongelmien vuoksi.
- 4) oppilaat odottavat opettajan strukturoimaa opetusta, eivätkä toimi itsenäisesti

Tilastollinen palaute on hyvin korreloiva sanallisen palautteen kanssa, joskin sanallinen palaute kuvaa vielä selkeämmin sitä vuorovaikutuksen ja ohjauksen vajetta, mitä oppilaat ovat kokeneet verkkokursseilla.

Selkeänä havaintona toteamme, että verkko-opiskelun ongelmiksi havaitut viestinnän ja opetuksen vuorovaikutuksen puutteet nousevat keskeiseksi kehittämiskohteeksi verkko-opinnoissa. Sanallinen viestintä on antanut myös muita kehittämiskohteita, mutta niidenkin tuloksia voidaan liittää osittain viestintään ja

opintojen ohjaukseen. Esimerkiksi ohjelmistojen toimivuuden tarkistaminen opintojen alkuvaiheessa liittyy oppilaitoksen vastuualueeseen. Lisäksi esimerkiksi muuhun palauteaineeseen luokiteltu toive yksinkertaisista ja helpoista verkkotehtävistä voi osittain liittyä opetusviestintään. Joka tapauksessa suurin osa sanallisesta palautteesta kohdistuu juuri opettajien ja oppilaiden tai oppilaiden keskinäiseen kanssakäymiseen – niitä ehdotetaan kehitettäväksi.

Tutkielmamme alkuvaiheessa olemme esittäneet lähdeaineistomme pohjalta ongelmiksi mm. verkko-opiskelun materiaalin soveltumattomuutta, suunnittelun puutteita ja vähäisyyttä, oppilaiden tietämys- ja asennoitumisongelmia jne. Tutkimuksemme empiirisen osan ja aiemmin esittämämme teoreettisen tiedon yhteys näyttää yhä edelleen olevan selkeä. Tutkimuksen taustaksi otettu teoria on osittain useita vuosia sitten valmistunutta, jonka pohjana on mitä ilmeisimmin ollut edelleen tätä vanhempaa tutkimustietoa. Näin ollen voimme muodostaa tutkimuksemme pohjalta varsin hyvän kuvan siitä, ovatko verkko-opiskelun ongelmat yhä edelleen samoja kuin aiemmin. Näin todellakin näyttää olevan. Oppilaat kokevat ilmeisesti vielä useinkin, että opettajan on strukturoitava ja johdettava koko opetus aktiivisena toimijana, eivätkä oppilaat tämän asenteen vuoksi välttämättä osaa tai haluakaan panostaa enempää verkko-opiskelun läpivientiin. Näin ollen voidaan todeta, että verkko-opiskelun ongelmat ja kehittämistarvealueet liittyvät yhä opetuksen oppimisympäristön järjestämiseen viestinnällisesti ja pedagogisesti selkeämmäksi ja toimivammaksi. Edellä mainittu opettajan ohjauksen kaipuu –ongelma voi olla seurausta viestinnän puutteesta verkkokurssien alussa, mutta toisaalta myös vuosisataisen perinteen oppilaisiin iskostama asennoituminen, josta tulisi päästä eroon. Lopulta on kuitenkin aivan ilmeistä, että viestinnän ongelmat korostuvat moninkertaisesti verkko-opiskelussa, joten toteamme viestinnän olevan avainasemassa myös virtuaalisissa ympäristöissä.

Tutkimustulosten vertailu teoreettiseen lähdeaineistoon osoittaa, että keskeisiä ongelmia verkko-opiskelussa ovat ne samat ongelmat, jotka ilmenevät muutenkin opiskelussa, mutta verkko-opinnoissa ilmenevillä vaikeuksilla on niitä moninkertaistava kerroin.

LÄHTEET

Haasio, Ari (2001). Tietoverkot opetuksen apuvälineinä. Teoksessa: Oppiminen verkossa. Toim: Haasio, Ari & Juha Piukkula. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Haasio, Ari & Juha Piukkula (2001). Oppiminen verkossa. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Hakkarainen, K., Palonen, T., Paavola, S. & Lehtinen, E. (2004). Communities of networked expertise. Professional and educational perspectives. Earli. Amsterdam: Elsevier.

Kajanne, Milla (2007). Oppimisen tori, nyttikestit, laitospöperö vai gourmetillallinen?[online]. [Siteerattu 21.10.2007]. Infor Oy. Saatavana Internetistä:<URL: <http://www.infor.fi/document.asp?intSiteID=1&intDocID=2985>>.

Lallimo, Jiri & Veermans, Marjaana (2005), Yhteisöllisen verkko-oppimisen rakenteita, Helsingin yliopiston avoimen yliopiston julkaisusarja 1/2005, Yliopistopaino.

Lehtinen, E. 1992. Opiskelun ohjaaminen. Teoksessa Ekola Jorma (toim.) Johdatusta ammattikorkeakoulupedagogiikkaan. WSOY.

Lehtinen, E. Jokinen, T. (1996). Tutor – itsenäistyvän oppijan ohjaaja. ATENA.

Lehtinen, Erno (1997). Tietoyhteiskunnan haasteet ja mahdollisuudet oppimiselle. Teoksessa: Verkkopedagogiikka. Toim: Lehtinen, Erno. Helsinki: Oy Edita Ab.

Lehtola, Joni (2003). Raportti 1: Yleisesti verkko-oppimisympäristöistä ja niiden hyödyntämisestä oppilaitoksissa.[online]. [Siteerattu 21.10.2007]. Helsinki: Helsingin yliopisto. Saatavana Internetistä: <URL: <http://www.cs.helsinki.fi/u/jkmlehto/kurssit/tao/raportti1/raportti1-2.html>>.

Manninen, J. (2003). Verkko-ohjauksen väline vai areena?. Teoksessa Onnismaa, J. & Pasanen, H & Spangar, T. (toim.) Ohjaus ammattina ja tieteenalana 3. Ohjaustyön välineet. Juva: PS-kustannus, 129-139.

Mannisenmäki, E. 2003. Verkko-ohjaajan tehtävät ja roolit. Teoksessa Matikainen, J. (toim.) Oppimisen ohjaus verkossa. Helsinki: Yliopistopaino, 41-67.

Matikainen, Janne (2003). Ohjaus verkkovuorovaikutuksena. Teoksessa: Oppimisen ohjaus verkossa. Toim: Matikainen, Janne. Helsinki: Palmenia-kustannus.

Mäyrä, F. (2001). Verkkoympäristö ja oppimisen kulttuuri. Teoksessa: Oppiminen verkossa. Toim: Haasio, A. & Piukkula J. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Nakari, L. Porenne, P. Mansukoski, S. Riikonen, E. Huhtala, T. (1996). Mentorointi – Johdon asiantuntijuuden kehitysmenetelmä. Painotalo Forssa.

Nieminen, J. (toim.). (2002). Verkot ja virtuaalistaminen oppimisen tukena. Hämeen ammattikorkeakoulun julkaisut.

Pasanen, H. (2000). Oppimisen ohjauksen tarve ammatillisessa aikuiskoulutuksessa. Teoksessa Onnismaa, J. Pasanen, H. Spanger, T. (toim.). Ohjaus ammattina ja tieteenalana 2. Ohjauksen toimintakentät. Porvoo: PS-kustannus, 104-130.

Storti, A. Tulonen, A. (2005). Onnistunut verkko-opetus –tietoa, taitoa vai tuuria? Turun ammattikorkeakoulu.

Ohjaustaidot verkko-opetuksessa (2007). [online]. [Siteerattu 21.10.2007]. Helia – Ammatillinen opettajakorkeakoulu. Saatavana Internetistä: <URL: <http://lille.helia.fi/ohjaust/ohjaustaidot.rtf>>.

Siitonen, Marko & Maarit Valo (2007), Yhteisö ja ryhmä verkko-opiskelussa. Aikuiskasvatus 1/2007, 56-61.

Uusitalo, H. 1991. Tiede, tutkimus ja tutkielma. Johdatus tutkielman maailmaan. WSOY.

1(10)

LIITE 1

Hankesuunnitelma 5.10.07

Verkko-opintojen soveltuvuus eri opiskelijaryhmille

1. Hankkeen toteutuksessa ovat mukana:

Tatjana Påfs

Timo Torppa

Veli-Matti Hietämäki

Tea Tammenpää

2. Hankkeen perusidea

Hankkeen perusidea on kartoittaa eri opiskelijaryhmien kokemuksia verkko-opinnoista sekä löytää mahdollisia kehittämiskohteita verkko-opetukseen.

3. Miten hanke on tarkoitus toteuttaa?

Hanke on tarkoitus toteuttaa siten, että aluksi perehdymme aiheeseen liittyvään teoriaan sekä laadimme oppilaille kyselylomakkeen. Aluksi pyrimme kartoittamaan verkossa tapahtuvan oppimisen nykytilaa, eli onko oppilailla kokemuksia verkko-opinnoista sekä hankkia tietoa verkko-opintojen nykypäivän ongelmista. Kehittämishankkeen yhtenä osana on kirjallinen kysely ja saatujen vastausten perusteella teemme analyysin verkko-opinnoissa esiintyvistä ongelmista ja kehittämiskohteista.

2(10)

4. Hankkeen alustava aikataulu

Lokakuu

- hankeryhmä tutustuu tarkemmin aiheeseen ja teoriaan sekä käsitteistöön
- valitaan lomakkeeseen 10 omasta mielestä parasta kysymystä
- teoriaosuudet (2 – 3 sivua) lähes valmiina
- lähteitä mukana 2 – 3 ja lähdemerkinnät huolellisesti merkittynä

Marraskuu

- 2.11 tapaaminen Seinäjoella, hyväksytään kyselylomake
- päätetään miten kysely toteutetaan -> paperilomake
- lomakkeen hyväksyminen Jukalla - ok
- kyselylomakkeet jakoon ja saatuja vastauksia mukaan 30.11
- teoriaosuudet valmiina
- 30.11
 - o lomakkeen analyysin tekeminen – miten aletaan tehdä?

Joulukuu

- kyselylomakkeiden analysointi

Tammikuu

- kyselylomakkeiden analysointi jatkuu
- johtopäätökset
- työ valmiina

Helmikuu

- työn vieminen Moodleen

3(10)

5. Työnjako

- Timo T., Timo J., Tatjana ja Veli-Matti perehtyvät teoriaan ja kirjoittavat omasta alueestaan 2 – 3 sivun mittaisen tekstin
 - yleistä verkko-opinnoista (TT)
 - ongelmakohtia/vaikeudet (V-M)
 - verkko-opinto-ohjaus/tutorointi (Tatju)
 - käsitteet, tekniset ongelmat verkko-opetuksessa (TJ)
- Tea tekee valmiiksi hankesuunnitelman, kokoaa muiden työt yhteen sekä laatii alustavan kyselylomakkeen

6. Hankkeen työvaiheet/osavaiheet

- teoratiedon hankkiminen ja kirjoittaminen
- lomakkeen suunnittelu ja kysymysten valinta
- lomakkeen lähettäminen
- vastausten analysointi
- johtopäätökset ja toimenpide ehdotukset
- tiivistelmä
- loppusanat

7. Miten hankkeen tuloksia käytetään hyväksi ja kenelle hankkeesta on hyötyä?

Hankkeen tarkoitus on selvittää miten oppilaat kokevat verkko-opinnot ja minkälaisia ongelmia heillä on esiintynyt. Oppilaitokset ja opettajat voivat hyödyntää vastauksia kun suunnittelevat verkko-kurssien toteutusta ja mahdollisesti välttymään esiin tulleissa ongelmilta.

8. Onko hankkeesta mahdollisesti haittaa muulle työskentelylle?

Hankkeesta ei ole ryhmän mielestä haittaa muulle työskentelylle. Lomake on tarkoitus laatia siten, että sen täyttämiseen menee vain muutama minuutti aikaa.

4(10)

9. Miten hanke resursoidaan?

Hankkeen aikataulu käy ilmi kohdasta 4. Varsinaista budjettia hankkeella ei ole, sillä kustannuksiakaan ei juuri kerry. Ainoat kustannukset ovat lomakkeen kopiointi, mikäli se toteutetaan paperiversiona.

Lomakkeen tiedot koodataan esim. Excel- tai SPSS-ohjelmaan. Ohjelman avulla voimme esim. tutkia minkä ikäiset tai minkä alan ihmiset olisivat kiinnostuneita verkko-opinnoista ja onko eri ryhmillä ollut erilaisia ongelmia.

10. Hankkeen välitavoitteet

Hankkeen välitavoitteet ovat teoriaosuuden kirjoittaminen, lomakkeen laadinta ja hyväksyminen, lomakkeen lähettäminen, vastausten analysointi ja johtopäätösten teko.

24.10.2007

Hyvä opiskelija,

Tampereen ammatillisen opettajakorkeakoulun opiskelijat Veli-Matti Hietämäki, Tatjana Påfs, Tea Tammenpää ja Timo Torppa tekevät lopputyönään tutkielman **verkko-opintojen soveltuvuudesta eri opiskelijaryhmille**. Mitä mieltä olet verkko-opinnoista ja onko sinulla kokemusta tämän tyyppisistä opinnoista?

Oheinen kyselylomake on osa tätä tutkimusta. Pyytäisimme Sinua ystävällisesti vastaamaan oheiseen kyselyyn ja tällä tavoin mahdollisesti vaikuttamaan ja auttamaan opettajia verkko-kurssien suunnittelussa ja kehittämisessä. **Jokainen vastaus on tutkimuksen onnistumisen kannalta tärkeä**. Vastauksesi käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti.

Olemme tehneet vastaamisen mahdollisimman helpoksi. Kyselyyn vastaaminen vie aikaa noin 10 minuuttia.

Vastauksestasi etukäteen kiittäen.

1. Taustatiedot

Ikä _____

Sukupuoli

- Nainen
 Mies

Ammatti

- Opiskelija
 Ammattityöntekijä
 Alempi toimihenkilö
 Ylempi toimihenkilö
 Esimies
 Johtotaso
 Yrittäjä
 Eläkeläinen
 Muu, mikä _____

2. Yleistä tietoa verkko-opinnoista

	Kyllä	Ei
Onko Sinulla käytössäsi kotona Internet yhteys	☐	☐
Oletko kiinnostunut verkko-opiskelusta?	☐	☐
Onko sinulla ollut mahdollisuutta osallistua verkko-opintoihin?	☐	☐
Milloin olet opiskellut ensimmäistä kertaa verkossa?		
☐ en lainkaan		
☐ alle 1 vuotta sitten tai parhaillaan		
☐ 1 – 2 vuotta sitten		
☐ yli 2 vuotta sitten		

Mikäli olet suorittanut verkko-opintoja, niin mitä opiskelit?

Sisältyikö käymiisi verkkokursseihin lähiopintoja ja jos sisältyi, niin kuinka paljon?

Mitä aihetta tai millaisia kursseja olisit mahdollisesti halukas suorittamaan?

Jos et ole opiskellut verkossa, voit lopettaa vastaamisesi tähän!

	Kyllä	Ei
Olivatko taitosi riittävät verkko-opiskeluun?	☐	☐
Opiskeletko mieluummin yksin omaan tahtiin, kuin ohjatussa ryhmässä?	☐	☐
Opiskeletko mieluummin perinteisesti kuin verkossa?	☐	☐
Koitko saavuttaneesi verkko-opiskelulle asetetut oppimistavoitteet?	☐	☐
Tuottiko ajan löytäminen verkko-opinnoille hankaluuksia? (perhe, työ, ystävät)	☐	☐
Oliko verkko-opiskelussa mielestäsi riittävästi vuorovaikutteisuutta muiden kanssa (muut opiskelijat/ohjaaja)?	☐	☐
Oliko sinulla ohjaaja verkko-opinnoissa?	☐	☐
Saitko riittävästi opintoihin liittyvää palautetta?	☐	☐
Saitko riittävästi ohjausta verkko-opintoihisi liittyen?	☐	☐
Tulisiko verkko-opetukseen yhdistää lähiopetusta?	☐	☐
Koitko verkko-opiskelun mielekkääksi? Miksi?	☐	☐

2. Kokemukseni verkko-opinnoista

Ympyröi sopiva vaihtoehto

1 = Täysin eri mieltä ☹

2 = Jokseenkin eri mieltä

3 = En osaa sanoa 😐

4 = Jokseenkin samaa mieltä

5 = Täysin samaa mieltä ☺

	☹		☺		☺
Päädyin verkko-opintoihin seuraavista syistä:					
a) mahdollisuus joustavaan ajankäyttöön	1	2	3	4	5
b) mahdollisuus opiskella omaan tahtiin	1	2	3	4	5
c) oman työ- tai elämäntilanteen kiireet	1	2	3	4	5
d) etäisyys opiskelupaikasta	1	2	3	4	5
e) kiinnostus kokeilla uutta opetusmuotoa	1	2	3	4	5
f) kyseistä opintojaksoa ei tarjottu muunlaisena toteutuksena	1	2	3	4	5
g) muu syy, mikä	1	2	3	4	5

	☹		☺		☹
Opiskeluni nopeutui verkko-opetuksen ansiosta	1	2	3	4	5
Opin paremmin verkko-kurssilla kuin perinteisellä opetuksella	1	2	3	4	5
Sain verkossa vuorovaikutusta muiden opiskelijoiden kanssa	1	2	3	4	5
Sain verkossa vuorovaikutusta ohjaajan kanssa	1	2	3	4	5
Verkko-opetus tehostaisi oppimista nykyisessä työ- tai opiskeluympäristössäni	1	2	3	4	5

Käytitkö jotain verkko-oppimisympäristöä? Kyllä Ei
Jos käytit, niin mitä?

Oliko sinulla ongelmia jonkin ohjelmiston kanssa? Kyllä Ei

Oliko Sinulla opiskeluun liittyviä **ongelmia** verkko-opiskelussa? Kyllä Ei
Jos oli, niin mitä?

Kehittämisehdotuksia verkko-opintojen suhteen

Olisitko valmis maksamaan verkko-opiskelusta? Kyllä Ei

Kiitämme vastauksestasi!